

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA ASIJSKÝCH STUDIÍ

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza konverzačních cvičení čínštiny

Analysis of the Conversation Exercises in Chinese

OLOMOUC 2012   Zuzana Bočková

vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

Olomouc, 20. března 2012

.....

Můj dík patří Mgr. Davidu Uhrovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení mé diplomové práce.

OBSAH:

Ediční poznámka.....	6
1 Úvod.....	7
2 Teorie.....	8
2.1 Typologie cvičení.....	8
2.1.1 Druhy cvičení podle zaměření na jazykové prostředky nebo řečové dovednosti.....	8
2.1.2 Druhy cvičení podle formy stimulu a žákovy reakce.....	9
2.1.3 Druhy cvičení podle zaměření na vztah mezi žákovou mateřštinou a cizím jazykem.....	10
2.1.4 Druhy cvičení podle stupně řízenosti žákovy reakce.....	10
3 Korpus.....	12
3.1 Rozdělení učebnic podle období.....	12
3.2 Charakteristika učebnic.....	13
3.2.1 <i>Elementary Chinese Readers</i>	13
3.2.2 <i>Practical Chinese Reader</i>	14
3.2.3 <i>Modern Chinese: Beginner's Course</i>	14
3.2.4A <i>"Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation</i>	15
3.2.5 <i>Meeting in China: Practical Chinese: Speaking</i>	15
3.2.6 <i>Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II</i>	16
3.3 Vymezení použitých cvičení.....	16
3.4 Učební texty.....	17
3.5 Ukázky jednotlivých typů cvičení.....	18
3.5.1 Doplněte.....	18
3.5.2 Obměňte.....	20
3.5.3 Reagujte.....	21
3.5.4 Mluvte.....	22
3.5.5 Převyprávějte.....	24
3.5.6 Představte/popíšte.....	26
3.5.7 Tvořte.....	26
3.5.8 Tvořte rozhovor.....	28
3.5.9 Přeložte.....	32
3.5.10 Převeďte.....	33
3.5.11 Rozšiřte.....	34

3.5.12 Zjišťujte.....	34
3.5.13 Cvičení v párech/skupinách.....	35
3.5.14 Obrázek.....	37
3.5.15 Praktický úkol.....	42
3.5.16 Rozhovor bez zadání.....	42
4 Analýza.....	45
4.1 Typy cvičení v časovém období let 1980 – 1981.....	45
4.1.1 Typy cvičení v učebnici <i>Elementary Chinese Readers</i>	45
4.1.2 Typy cvičení v učebnici <i>Practical Chinese Reader</i>	49
4.1.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích <i>Elementary Chinese Readers I - IV</i> a <i>Practical Chinese Reader I – II</i>	52
4.2 Typy cvičení v časovém období let 1986 – 1988.....	53
4.2.1 Typy cvičení v učebnici <i>Modern Chinese: Beginner's Course</i>	53
4.2.2 Typy cvičení v učebnici <i>A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation</i>	56
4.2.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích <i>Modern Chinese: Beginner's Course</i> a <i>A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation</i>	57
4.3 Typy cvičení v časovém období po roce 2000.....	58
4.3.1 Typy cvičení v učebnici <i>Meeting in China: Practical Chinese: Speaking</i>	59
4.3.2 Typy cvičení v učebnici <i>Step by Step Chinese: Chinese Speaking</i> . <i>Elementary I + II</i>	61
4.3.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích <i>Meeting in China: Practical Chinese:</i> <i>Speaking</i> a <i>Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II</i>	64
4.4 Zobecnění.....	66
5 Závěr.....	68
5.1 Ideál?.....	69
6 Anotace.....	71
7 Resumé.....	72
8 Použitá literatura.....	73
9 Seznam příloh.....	75

EDIČNÍ POZNÁMKA

Při přepisu znaků do latinky jsem použila čínskou standardní transkripci pinyin.

1 Úvod

Tématem této magisterské diplomové práce je Analýza konverzačních cvičení čínštiny. Toto téma je v současné době aktuální a jeho analýza je potřebná pro tvůrce nových konverzačních učebnic čínštiny, kteří potřebují mít přehled o vývoji v používání cvičení, a to z toho důvodu, aby byli schopni dostatečně reflektovat směr vývoje a jejich práce nebyla již při svém vzniku co do formy a používání konverzačních cvičení víceméně zastaralá.

Cílem práce je především zmapovat situaci a zjistit, jestli (a jaké) jsou v používání cvičení v průběhu času rozdíly a jaký je stav v učebnicích nejnovějších. Toto by poté mělo posloužit k vytvoření modelu ideální moderní učebnice čínské konverzace.

Při analýze se budu opírat o základní teoretické poznatky z publikací věnujících se didaktice cizích jazyků. Samotnou analýzu provedu na základě poznatků z korpusu. Korpus budou tvořit učebnice čínštiny, které rozdělím do časových období od nejstarších po nejnovější. Důvodem tohoto rozdělení je právě již zmíněné získání informací o vývoji v používání cvičení. V každém časovém období budu pracovat se dvěma učebnicemi, a to z toho důvodu, aby získané výsledky byly všeobecnější a nebyly pouze z jednoho zdroje. Z učebnic vyberu cvičení zaměřující se na konverzaci, která budu následně analyzovat. Poté se zaměřím na zařazení všech získaných cvičení do nadřazených kategorií, a to s účelem dostat výsledný počet typů cvičení, o kterém předpokládám, že by měl být co nejmenší.

V závěru se také na základě získaných informací pokusím navrhnout kritéria, která by měla splňovat ideální moderní učebnice konverzačních cvičení.

2 Teorie

Nejprve bych se chtěla věnovat teoretickému podkladu následující analýzy, a to konkrétně jednotlivým druhům typologie cvičení, které mi v analýze pomůžou k rozlišení typů a podtypů cvičení.

2.1 Typologie cvičení

Aby měl nácvik konverzace v cizím jazyce úspěch, je nutné, aby byl tento nácvik praktikován od počátku studia, kde se jedná o používání nejjednodušších dialogů. Jedině postupným navazováním se pak žáci mohou dopracovat k vyšším stupňům používání jazyka. Na základě výzkumů je prokázáno, že si pamatujeme 70% z toho, co jsme sami řekli, proto mají konverzační cvičení velkou váhu. (Janíková 2011: 29)

Rozčlenění cvičení na typy povede zejména k lepší orientaci v práci s nimi a pomůže ke správné návaznosti v jejich používání v případných nově vznikajících učebnicích čínštiny. Navíc také pomůže k jasnému stanovení nejen dílčích cílů cvičení, ale také cíle konečného, kterým je co nejlepší zvládnutí jazyka. „Konečným cílem soustavného nácviku ústního projevu je dosažení komunikativní kompetence, která spočívá ve výběru adekvátních jazykových prostředků v rámci stanoveného jazykového minima.“ (Hendrich 1988: 214)

V následující typologii cvičení vycházím z typologického dělení užitého v knize *Didaktika cizích jazyků* Josefa Hendricha (1988), které aplikuji na konverzační cvičení čínštiny.

- 1) zaměření cvičení na jazykové prostředky nebo řečové dovednosti
- 2) forma stimulu a žákovy reakce
- 3) zaměření cvičení na vztah mezi žákovou mateřštinou a cizím jazykem
- 4) stupeň řízenosti žákovy reakce při cvičení

2.1.1 Druhy cvičení podle zaměření na jazykové prostředky nebo řečové dovednosti

Dle tohoto kritéria rozdělujeme cvičení na jazyková, předřečová a řečová¹. Jazyková cvičení zahrnují cvičení fonetická, pravopisná, lexikální a gramatická, jsou jakousi přípravou k řečovým cvičením, a tudíž se tato kategorie naší analýzy netýká. Předřečová cvičení² tvoří mezistupeň mezi cvičeními jazykovými a řečovými a zaměřují se na nácvik prvků spojených s komunikací. Pro naši analýzu jsou důležitá cvičení řečová³, která se zaměřují na nácvik a upevňování řečových dovedností. Jejich cílem je dosáhnout automatického vybavování všech osvojených struktur, studentova pozornost by se tedy měla zaměřovat na obsah sdělení, nikoliv na formu sdělení, volba jazykových prostředků k vyjádření obsahu sdělení by měla probíhat zcela automaticky. Právě k této automatizaci výběru přispívají řečová cvičení. Základním faktorem přibližujícím cvičení reálné komunikaci je situační aspekt, například tedy to, mají-li věty ve cvičení společný situační kontext či společné téma. V případě analyzovaných cvičení se tak jedná například o cvičení se zadáním tvořte dialog na zadané téma, tvořte dialog na základě zadané situace, odpovídejte na otázky vycházející z textu atd.

2.1.2 Druhy cvičení podle formy stimulu a žákovy reakce

U cvičení rozlišovaných z hlediska formy stimulu jsou pro analýzu relevantní následující typy. Cvičení s grafickým stimulem – do této kategorie spadá valná většina cvičení s výjimkou cvičení typu praktický úkol apod., neboť žák při studiu neustále používá textový materiál. Dále cvičení s graficko-akustickým stimulem – tento typ se mezi analyzovanými učebnicemi týká pouze učebnice *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*, protože pouze tato obsahuje přiložené CD s nahrávkami. Posledním typem jsou cvičení s obrazovým stimulem, toto se týká cvičení s obrázkem, mapkou atd. Z hlediska formy žákovy reakce se zde objevují cvičení ústní, kterých je mezi konverzačními cvičeními valná většina. Dále jsou to cvičení úkonová, kdy žák reaguje na

---

¹ Choděra (2006: 136) tvrdí, že čistá jazyková a řečová cvičení neexistují, jsou pouze cvičení spíše jazyková a cvičení spíše řečová, protože každé cvičení je současně jazykové a řečové, jen s převahou jednoho nebo druhého typu.

² Choděra (2006: 137) kategorii předřečových cvičení považuje za zbytečnou. Naproti tomu vymezuje jedinou výjimku, kterou nelze zařadit do řečových ani do jazykových cvičení. Touto výjimkou jsou cvičení na bázi vzorců či modelů (původ v anglických „patterns“, „drills“, „pattern drills“). Zároveň zmiňuje, že tyto cvičení jsou vhodná zejména pro jazyky analytického typu. Tudíž i pro čínštinu.

³ srov. Choděra (2006: 97) nazývá řečová cvičení cizojazyčnou pseudokomunikací

učitelův pokyn (v našem případě zadání v učebnici) nějakým úkonem. Jedná se tak např. o cvičení typu praktický úkol, kdy žák plní úkol zadaný v učebnici.

Z uvedených typů vyplývá, že každé cvičení je výslednou kombinací některé formy stimulu a některé žákovy reakce, a proto je zde velké množství různých variant.

2.1.3 Druhy cvičení podle zaměření na vztah mezi žakovou mateřštinou a cizím jazykem

Zde se jedná o cvičení překladová a cvičení kontrainterferenční. Vztah mezi čínštinou a mateřštinou žáka je tady poněkud obtížněji klasifikovatelný, protože používané učebnice čínštiny nepoužívají mateřštinu žáků, tj. češtinu, ale pracují s mediačním jazykem, tedy angličtinou.

Hendrich tvrdí, že překladových cvičení by se mělo používat velice uváženě, a to z toho důvodu, že jejich nadměrné používání vede k nežádoucímu zvyku kódovat obsah sdělení překladem. Jejich výhodou je naopak to, že učí žáka používat jeho relativně omezených prostředků k vyjadřování obtížnějších a složitějších myšlenek k dosažení smysluplného obsahu sdělení. V analyzovaných učebnicích se překladová cvičení objevují pouze v učebnici *Practical Chinese Reader I + II*, a to z angličtiny do čínštiny a z angličtiny do čínštiny s použitím zadaných slovíček.

Co se týče cvičení kontrainterferenčních, která se zaměřují na vytýkání rozdílů mezi jazykem mateřským a jazykem cizím, bylo by jich, dle mého názoru, při tvorbě učebnice čínštiny pro české mluvčí možné využít. Jelikož kontrainterferenční funkce může být plněna v podstatě kterýmkoliv typem cvičení, bylo by vhodné ji do konverzačních cvičení zakomponovat. Mohlo by se jednat například o srovnání výrazů, které se do čínštiny překládají různými způsoby, přičemž záleží na kontextu. Jako příklad uvedu třeba českou částici *ano*, pro kterou je v oddílu česko-čínském Čínsko-českého česko-čínského slovníku uvedeno několik variant překladu. (Vochala, 2003: 3)

2.1.4 Druhy cvičení podle stupně řízenosti žákovy reakce

Konverzační cvičení jsou kombinací receptivních, reproduktivních a ve vyšším stupni pokročilosti jazyka i produktivních cvičení⁴. Často se totiž objevují texty, které žáci musejí přečíst a pochopit, potom nějakým způsobem reprodukovat, případně i sami produkovat. Jako příklad mohu uvést třeba typ cvičení odpovídejte na otázky vycházející z textu, vlastními slovy řekněte, o čem byl text atd.

---

⁴ Choděra (2006: 138) vyděluje ke cvičením receptivním, reproduktivním a produktivním ještě navíc kategorii cvičení imitačních.

3 Korpus

Korpus pro analýzu konverzačních cvičení tvořím pomocí cvičení, která jsou obsažená ve vybraných učebnicích. Tyto učebnice jsou vybrány podle následujících kritérií:

1. učebnice orientující se na výuku základní úrovně pokročilosti, tedy začátečníky (初级 chūjí)
2. učebnice obsahující cvičení na konverzaci
3. učebnice vydané v ČLR
4. učebnice vydané renomovaným nakladatelstvím

Podle těchto výše uvedených kritérií jsem vybrala následující učebnice:

Elementary Chinese Readers I-IV; Practical Chinese Reader I, II; Modern Chinese: Beginner's Course I, II; A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation; Practical Chinese: Speaking I, II; Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I, II.

3.1 Rozdělení učebnic podle období

Učebnice, jejichž analýzou a analýzou cvičení v nich obsažených se budu v následujících kapitolách zabývat, rozděluji do časových pásem podle roku jejich vydání. Jedná se tedy o tři časová období.

1. 1980 - 1981
2. 1986 - 1988
3. po roce 2000

Do nejstaršího časového pásma, tedy pásma mezi lety 1980 – 1981, spadá čtyřdílná učebnice *Elementary Chinese Readers*. Všechny čtyři její díly vydalo nakladatelství Huànyǔ Jiàoxué Chūbǎnshè (话语教学出版社, Sinolingua) v Pekingu v roce 1980 a byly znovu tištěny v následujících letech. Já ve své analýze používám výtisky z roku 1986 (díl druhý) a 1987 (díl první, třetí a čtvrtý). Dále do tohoto časového pásma patří druhá učebnice, a to přesně první dva díly učebnice *Practical Chinese Reader*, kterou sestavil Běijīng Yǔyán Xuéyuàn (北京语言学院, Pekingský jazykový institut) a která byla vydána nakladatelstvím Shāngwù Yìnshū Guǎn Chūbǎn (商务印书馆出版, The Commercial Press) v Pekingu v roce 1981. Výtisky učebnice použité v této práci pochází z roku 1987.

Do středního časového pásma, tedy pásma mezi lety 1986 – 1988, patří dvoudílná učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course*, která byla vydána ve spolupráci nakladatelství Běijīng Yǔyán Xuéyuàn Chūbǎnshè (北京语言学院出版社, Beijing Language Institute Press) a Huà yǔ Jiàoxué Chūbǎnshè (话语教学出版社, Sinolingua) v Pekingu v roce 1986 (první díl) a 1987 (druhý díl). Oba díly učebnice použité v mé práci pocházejí z tisku z roku 1988. Dále sem patří učebnice s názvem A “*Brush up*“ *Course in Modern Chinese: Conversation*. Tato učebnice pochází stejně jako *Modern Chinese: Beginner's Course* z nakladatelství Běijīng Yǔyán Xuéyuàn Chūbǎnshè (北京语言学院出版社, Beijing Language Institute Press) a byla vydána také v Pekingu v roce 1988. Z roku 1988 pochází i mnou používaný výtisk.

Do nejnovějšího časového období, tedy období po roce 2000 (konkrétně v letech 2003 a 2007), jsem zařadila opět dvě vybrané učebnice. Jedná se o dvoudílnou učebnici *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* vydanou nakladatelstvím Běijīng Yǔyán Dàxué Chūbǎnshè (北京语言大学出版社, Beijing Language and Culture University Press) v Pekingu v roce 2003. Výtisk, se kterým pracuji, pochází z roku 2005. Druhou učebnicí je opět dvoudílná učebnice *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*, která je vydaná nakladatelstvím Huà yǔ Jiàoxué Chūbǎnshè (话语教学出版社, Sinolingua) v Pekingu v roce 2007. Výtisk zde použitý je rovněž z roku 2007.

3.2 Charakteristika učebnic

V této kapitole se budu zabývat charakteristikou jednotlivých učebnic, a to z hlediska jejich struktury, typu učebních textů, využívání mediačního jazyka, transkripce pinyin atd.

3.2.1 Elementary Chinese Readers

Učebnice *Elementary Chinese Readers*, jak už bylo výše zmíněno, se skládá ze čtyř dílů. Co se týče členění na lekce, první díl má dvacet šest lekcí, což je ze všech dílů nejvíce, je to však způsobeno tím, že lekce jsou kratší, což je u prvního dílu učebnic pro začátečníky pochopitelné. Druhý a třetí díl mají po šestnácti lekcích a čtvrtý díl má lekcí patnáct.

První lekce prvního dílu neobsahuje žádný učební text, jsou zde pouze nová slovíčka. Do lekce deset včetně prvního dílu je zařazen krátký dialogický text v pinyinu, od lekce jedenáct až po poslední lekci čtvrtého dílu je monologický text ve znacích bez používání pinyinu. Stejně tak je do lekce deset včetně pouze pinyin používán i ve cvičeních.

V prvních třech dílech jsou názvy lekcí, kapitol a zadání cvičení anglicky i čínsky, v díle čtyři už pouze čínsky.

Od lekce jedenáct včetně se struktura učebnice více rozrůžňuje a začínají nové kapitoly Substitution Drills, Text, Grammar a Exercises. Co tři lekce je zařazena opakovací lekce.

Učebnice *Elementary Chinese Readers* používá obrázky, ale spíše ilustračně. Obrázek, se kterým se nějak pracuje ve cvičeních, je až v lekci padesát pět ve třetím díle.

3.2.2 *Practical Chinese Reader*

Učebnice *Practical Chinese Reader* má, jak už bylo také zmíněno, dva díly. První díl má třicet lekcí, druhý dvacet.

Učební texty jsou převážně ve formě dialogů. V prvním díle jsou ve znacích i v pinyinu (pinyin je řazen průběžně po každé replice), v druhém díle jsou už pouze ve znacích. Do lekce dvanáct včetně prvního dílu jsou cvičení pouze v pinyinu, od lekce dvanáct už ve znacích.

V prvním díle jsou názvy lekcí, kapitol i zadání cvičení anglicky i čínsky, ve druhém díle už jsou názvy lekcí i kapitol pouze čínsky, zadání cvičení zůstávají čínsky i anglicky.

Od lekce třináct včetně se struktura učebnice také více rozrůžňuje a začínají nové kapitoly. Nová je kapitola Substitution and Extension, kde jsou obsaženy cvičení k obměňování a dialogy v různých situacích. V každé páté lekci je kapitola Talk About These Pictures, ve které se různě pracuje s obrázky.

Dalo by se říci, že svou stavbou a strukturou jsou si učebnice *Elementary Chinese Readers* a *Practical Chinese Reader* poměrně dost podobné.

3.2.3 *Modern Chinese: Beginner's Course*

Učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course* má také dva díly. První díl má třicet lekcí, druhý dvacet pět. Lekce jsou ovšem v porovnání s předešlými dvěma učebnicemi mnohem úspornější a kratší.

Učební texty jsou převážně dialogické, v prvním díle jsou ve znacích i pinyinu (pinyin není ale řazen průběžně po každé replice, ale zvlášť na konci dialogu). V druhém díle už jsou učební texty pouze ve znacích. Navíc je k textům v některých lekcích řazena tabulka s nabídkou slovíček k substituci.

Názvy lekcí, kapitol i zadání cvičení jsou v obou dílech uváděny anglicky i čínsky.

Neobsahuje obrázky, ale hodně pracuje s tabulkami. Struktura lekcí je neměnná, neobsahuje žádné zvláštní kapitoly.

3.2.4 A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation

Učebnice A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation je na rozdíl od ostatních učebnic pouze jednodílná.

Názvy lekcí a kapitol jsou uváděny anglicky i čínsky, zadání cvičení jsou pouze čínsky.

Její struktura se také liší od ostatních učebnic, a to např. kapitolou Situational Dialogues, kde uvádí rozhovory v předem specifikovaných situacích a k nim otázky, na které je možno odpovídat, a také kapitolou Read and Speak, kde je text a k němu opět otázky, na které je možno odpovídat.

Učebnice neobsahuje žádné obrázky. Její struktura je ve všech lekcích neměnná, nepoužívá žádné zvláštní kapitoly.

3.2.5 Meeting in China: Practical Chinese: Speaking

Učebnice *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* se skládá ze dvou dílů po patnácti lekcích.

V části s učebními texty je vždy jeden učební text ve formě dialogu a jeden text monologický. V prvním díle jsou texty i v pinyinu (řazeném průběžně po řádcích), v druhém díle už pinyin obsažen není. Za nevýhodu této učebnice považuji to, že její učební texty jsou poměrně dost dlouhé.

Názvy lekcí jsou v obou dílech pouze čínsky, názvy kapitol i zadání cvičení jsou taktéž v obou dílech anglicky i čínsky.

Obrázky jsou zde pouze ilustrační k textům, nijak se s nimi nepracuje. Nepoužívá žádné zvláštní kapitoly, její struktura je konstantní.

3.2.6 Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II

Učebnice *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II* je dvoudílná. První díl má devatenáct a druhý dvacet jedna lekcí. Lekce jsou poměrně krátké a také cvičení neobsahují mnoho.

Učební text je v obou dílech ve formě dialogů ve znacích a v pinyinu (pinyin je zařazen zvlášť). Texty jsou poměrně krátké, což je výhodou.

V obou dílech jsou názvy lekcí pouze čínsky a pinyinu, názvy kapitol jsou uváděny anglicky i čínsky, zadání cvičení jsou také anglicky i čínsky.

Učebnice také nepoužívá žádné zvláštní kapitoly a její struktura je ve všech lekcích neměnná. Obrázky jsou převážně pouze ilustrační u učebních textů. Ke každému dílu patří také CD.

3.3 Vymezení použitých cvičení

Cvičení, která na základě výše uvedené typologie považuji za konverzační, jsou i s komentáři uvedena v kapitole 3.5 Ukázky jednotlivých typů cvičení. Pro potřeby následné analýzy se snažím jednotlivě vydělovat i cvičení, která se liší byť jen minimálními rozdíly.

Rovněž do korpusu řadím typy, které jsem nazvala jako rozhovor bez zadání (podtypy: rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci, přečtete, rozhovor v učebnici), neboť je s nimi dle mého názoru při konverzaci možná další práce, a proto mohou studentům být přínosné.

Ostatní typy cvičení vyskytnuvší se v učebnicích neberu v potaz. Jedná se o tyto typy: cvičení tónů, cvičení čtení, cvičení vyžadující pouze psaní, cvičení vyžadující rozhodnutí o pravdivosti či nepravdivosti vět, cvičení vyžadující použití nějaké gramatiky, cvičení na doplňování slov z nabídky do vět, cvičení vyžadující užívání různě stylově příznakových vět, cvičení vyžadující negativní/pozitivní věty, cvičení vyžadující tvorbu

věty složené ze zadaných slov, cvičení vyžadující věty s použitím zadaných slov⁵, cvičení vyžadující rozhodnutí o vhodnosti odpovědi, cvičení vyžadující změnu otázek na věty kladné nebo naopak, cvičení vyžadující tvorbu otázek na podtržená slova z textu, cvičení vyžadující výběr správné odpovědi na základě textu.

3.4 Učební texty

Kapitolu týkající se učebních textů zařazuji i přesto, že se přímo netýká konverzačních cvičení, a to z toho důvodu, že učební texty a témata z nich jsou v konverzačních cvičeních dále rozvíjena a je s nimi často dále pracováno. Podle Hendricha: „Hlavním cílem práce s textem je rozvíjet dovednost porozumění cizojazyčnému písemnému i ústnímu projevu a dovednost samostatného cizojazyčného vyjadřování písemného i ústního.“ (Hendrich 1988: 342)

V analyzovaných učebnicích se jedná převážně o texty dialogické, texty monologické se objevují méně. Oba tyto typy učebních textů ale mají pro žáky své nesporné výhody, neboť u dialogického textu je možný či spíše nutný nácvik dialogu mezi žáky, naproti tomu monologický text může žákům posloužit jako východisko pro pozdější dialog na téma či situaci v monologickém textu uvedenou.

Důležitou zásadou při výběru a použití vhodných učebních textů je jejich přiměřenost pro žáky a zároveň pokud možno autentičnost, což bohužel zejména na začátku výuky není možné, a je proto nutné přistoupit k použití textů umělých, které jsou pro žáka jednodušší. (Choděra, 2006, 144)

Jak uvádí Hendrich (1988, 344), v učebnicích pro začátečníky jsou převažujícími texty texty dialogické. Jejich hlavní význam pro konverzaci spočívá v tom, že mohou být dále také poslouchány z nahrávky a následně reprodukovány, obměňovány a využívány v mikrokonverzacích. Na vyšším stupni zvládnutí jazyka mohou být cvičení zaměřena na vyprávění dialogických textů monologicky, což je kvůli nutnosti používání nepřímé řeči obtížnější. Tyto typy cvičení, kde je nutné převádět dialogický text na monolog nebo monologický text na dialog, jsou v analyzovaných učebnicích používány pouze velice okrajově, jedná se pouze o celkem šest cvičení. Tři v učebnici *Step by Step Chinese*:

---

⁵ Výjimkou jsou cvičení typu tvořte rozhovor se zadanými slovy, protože zde je možnost, kde je možné zadaná slova použít, mnoho a mohou pomoci k plynulosti dialogu. Druhou výjimkou jsou cvičení typu přeložte z angličtiny do čínštiny s použitím zadaných slov, protože tyto zadaná slova tady jsou pouze z důvodu usnadnění překladu.

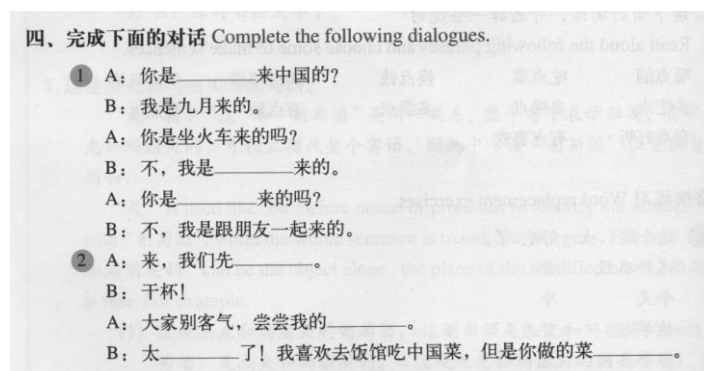
Chinese Speaking. Elementary I a rovněž tři v učebnici *Elementary Chinese Readers I a II*. To svědčí o tom, že jde cvičení pro začátečníky příliš obtížná a tudíž ne moc vhodná. Zde se proto jako mnohem vhodnější jeví jiný způsob reprodukce přečteného učebního textu, a to způsob, kdy žáci odpovídají na otázky, které jsou např. uvedeny za textem v učebnici, pokládá je učitel apod. Žák ve své odpovědi obvykle použije mnoho z těch slov, které se objevily v otázce, a také se snaží použít gramatické konstrukce, které se rovněž objevily v textu, případně v otázce. (Toman, 1960, 160) Tento typ cvičení je v analyzovaných učebnicích využíván velice hojně.

3.5 Ukázky jednotlivých typů cvičení

V této části kapitoly týkající se korpusu uvádím přehled všech typů cvičení, které se v analyzovaných učebnicích vyskytly, jejich podtypy a komentáře k nim. Zároveň ke každému typu a podtypu cvičení uvádím příklad z některé z učebnic, neboť si myslím, že to je tím nejlepším způsobem jak zajistit názornost.

3.5.1 Doplňte

Slovo/slovní spojení

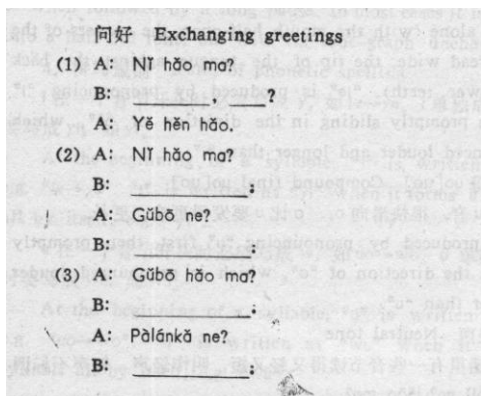
四、完成下面的对话 Complete the following dialogues.

① A: 你是_____来中国的?
B: 我是九月来的。
A: 你是坐火车来的吗?
B: 不, 我是_____来的。
A: 你是_____来的吗?
B: 不, 我是跟朋友一起来的。

② A: 来, 我们先_____。
B: 干杯!
A: 大家别客气, 尝尝我的_____。
B: 太_____了! 我喜欢去饭馆吃中国菜, 但是你做的菜_____。

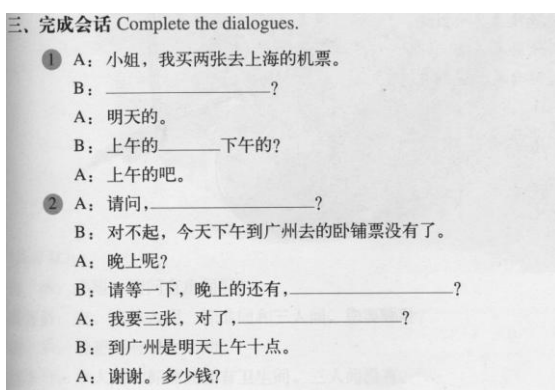
(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I*, 2007, 16)

Frázi

(Practical Chinese Reader I, 1986, 13)

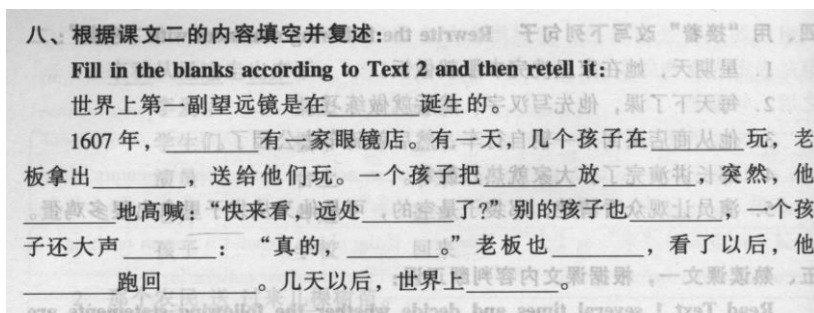
Větu

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II., 2007, 21)

Doplňte na slovo/slovní spojení na základě textu a převyprávějte ho

Zde se v zadání objevuje kombinace doplňte a převyprávějte, mohlo by být zařazeno k oběma typům cvičení. Kombinuje jednak jednoduché doplnění slov nebo slovních spojení a jednak složitější cvičení reprodukční.

(Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II, 2005, 122)

Doplňte slovo/slovní spojení na základě textu

六、模仿课文一完成对话 Complete the dialogues after Text 1:

1. A: 李秋, 你借了什么书?
 B: 我借了_____, 还借了_____。
 A: 你要学钢琴吗?
 B: 不是, 这是给_____。我教他弹钢琴, 每星期_____。
 A: 是吗? 我还不知道_____。小龙_____?
 B: 学了三年了。

2. A: 你来还书吗?
 B: 是的, 我来还书, 这本书我_____。
 A: 看了两个月? 什么书? 是_____?
 B: 对, _____, 这本书太难了。

(Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II, 2005, 11)

3.5.2 Obměňte

Slovo/slovní spojení

Jedná se o cvičení s jednoduchou substitucí, při kterém se pouze obměňují slova nebo slovní spojení na rovině sémantické a nedochází ke změnám v rovině syntaktické. Dle Choděry (2006, 137) jsou tato cvičení jedinou výjimkou, která se nedá zařadit ani k řečovým ani k jazykovým cvičením.

V podtypu obměňte slovo/slovní spojení jsou řazeny kromě běžných cvičení z učebnic také cvičení z obou dílů učebnice *Practise Chinese Reader*, kde je pro ně od lekce třináct prvního dílu vyčleněna samostatná kapitola s názvem Substitution and Extension, a z prvních tří dílů učebnice *Elementary Chinese Readers*, kde je rovněž samostatná kapitola Substitution Drills od lekce jedenáct (s výjimkou opakovacích lekcí).

1. 找人 Asking for someone

(1) A: Dīng Yún zài ma?
 B: Zài. Qǐng jīn.

Wáng Nǚshī
Dīng Xiǎojiē
Jīn Dàifu

(2) A: Qǐngwèn, Dīng Yún zài ma?
 B: Tā bú zài.
 A: Tā zài nǎr?
 B: Tā zài sùshě.

yīyuàn
xuéyuàn
nǎr

(Practical Chinese Reader II, 1986, 93)

3.5.3 Reagujte

Odpovězte na otázky

(三) 回答以下问题

1. 你们昨天的晚会开得怎么样?
2. 上次学校组织的参观活动, 你认为怎么样?
3. 你去北京饭店(或别的饭店)吃过饭吗? 你对那里饭菜的质量及服务情况满意吗?
4. 你上一次考试的成绩怎么样?

(A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation, 1988, 215)

Odpovězte na otázky pokládané učitelem

四、老师问问题, 学生回答

The teacher asks the following questions and students answer them.

- ① “好”怎么写?
- ② 去人民广场怎么走?
- ③ 你怎么来上课, 走路还是骑车?
- ④ 你说英语还是说汉语?
- ⑤ 圣诞节你去哪儿, 陕西还是云南? 怎么去?

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I., 2007, 88)

Odpovězte na otázky vycházející z textu

V tomto podtypu jsou kromě běžných cvičení zařazeny i cvičení ze samostatných oddílů s názvem Read and Speak z učebnice A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation. Tento samostatný oddíl se objevuje ve všech lekcích.

三、根据课文内容回答问题

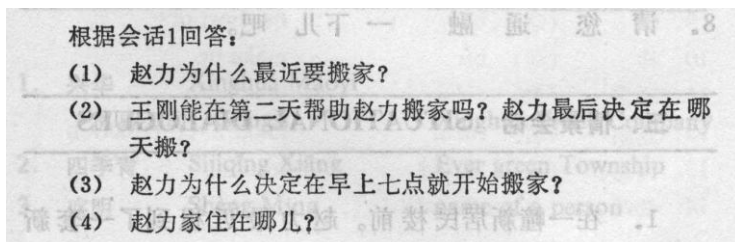
Answer the following questions, with reference to the text.

- ① 罗兰在哪儿?
- ② 她寄两封信一共多少钱?
- ③ 罗兰要买什么? 买多少张? 一共多少钱?
- ④ 她喜欢写信吗? 杰克呢?

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I., 2007, 56)

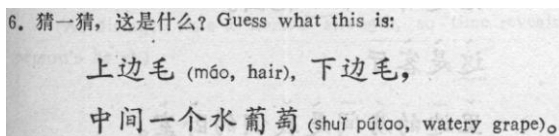
Odpovězte na otázky vycházející z dialogu

Tento podtyp je rovněž obsažen pouze v samostatných oddílech s názvem Situational Dialogues, které jsou také součástí všech lekcí, z učebnice A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation.

(A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation, 1988, 128)

Zkuste uhodnout, co to znamená

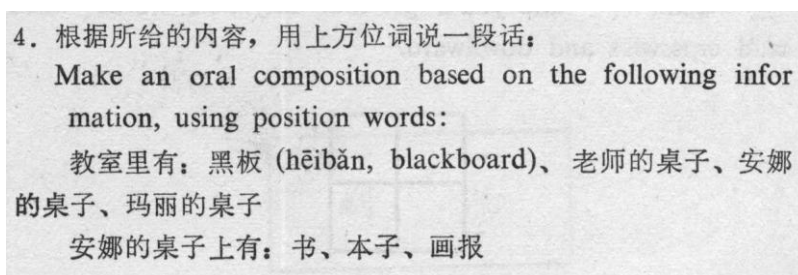

(Practical Chinese Reader I, 1986, 339)

3.5.4 Mluvte

Typy cvičení mluvte patří do kategorie produktivních cvičení, která jsou pro žáky poměrně náročná, a proto bývají řazena spíše až ve vyšší úrovni zvládnání jazyka. Proto je u nich také častá pomůcka, která žákům usnadní samostatnou produkci v cizím jazyce. Těmito pomůckami jsou například zadání: mluvte s použitím zadaných slov/informací, vyprávějte na zadané téma/situaci s použitím zadaných slov nebo diskutujte na zadaná témata a své názory zdůvodněte. Jak již bylo řečeno výše, žáci při samostatné produkci také často využijí těch slovíček, která jsou použita ve formulaci otázek nebo v popisu zadaných situací.

Mluvte s použitím zadaných slov/informací

(Elementary Chinese Readers II, 1986, 11)

Vysvětlete význam slov

5. 阅读下面短文，说出画线的词语是什么意思？

Read the following passage and explain in Chinese the meaning of each of the underlined words and phrases:

礼堂外边的停车场上，停着很多辆汽车。礼堂里边正在举行科学报告会。

参加这次会的，有大学的校长，学院的院长，大学和中学的老师，工厂的技术员，还有一些学生。

张老师也参加了这次会。他在礼堂的进口，遇到了一位老同学。上中学的时候，他们是同班，在一个班学习过。他们一起走进会场。这时候，来的人已经很多了。他们坐了一会儿，报告就开始了。

这次报告会，也是一次学术讨论会。五个人作了学术报告。有的人还拿出本子来记。

报告会进行了差不多三个小时。最后，一位领导人讲了话。他讲得很好，大家听了以后都热烈鼓掌。

张老师和他的老同学从礼堂出来的时候，已经中午十二点了。他们准备吃了午饭，休息一会儿，午后到工业展览会去参观。

(*Elementary Chinese Readers III*, 1987, 59-60)

Řekněte něco o.../mluvte o...

6. 模仿课文说一说你一天的学习生活。

Say something about your studies and everyday life in our institute, using the text as an example.

(*Elementary Chinese Readers I*, 1987, 214)

Představte si, že...co byste řekli/popište

4. 怎么说？

What do you say?

- 1) 你从医务所回来，遇见同屋，你们谈什么？
- 2) 他以前抽烟 (chōuyān to smoke)，现在不抽了，问他为什么？

(*Modern Chinese: Beginner's Course II*, 1988, 46)

Vlastními slovy řekněte, o čem byl text

6. 用自己的话说一说本课课文的内容。

(*Elementary Chinese Readers IV*, 1987, 223)

Zamyslete se nad článkem, proč je to nesprávně, jak by se dalo říct správně

(五) 朗读这篇短文, 想一想马寅初的孙子说得为什么不对, 应该怎么说?

(A “*Brush up*“ *Course in Modern Chinese: Conversation*, 1988, 183)

Témata k hovoru

六、说一说 Talk topics.
来中国以后你去过哪些地方? 你照了多少相? 谁帮你照的?

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 32)

Diskutujte na zadaná témata

五、讨论 Discussion.
在你的家乡, 人们一般几点吃早饭、午饭和晚饭? 吃饭时一般吃什么?

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 77)

Diskutujte na zadaná témata, své názory zdůvodněte

(三) 讨论以上问题, 说说你是不是同意这些意见、为什么?
1. 有人说瘦比胖好, 也有人说胖比瘦好。你的意见呢?
2. 有人说花不少时间和不少的钱去旅行太不值得, 不如在家里好好休息、学习。
3. 有人说少上些课, 多去旅行、游览也照样能学好汉语。
4. 拳击(boxing)运动, 虽然激烈精采, 但很危险, 有些人坚决反对搞这一运动。

(A “*Brush up*“ *Course in Modern Chinese: Conversation*, 1988, 251)

Vyprávějte na zadané téma/situaci s použitím zadaných slov

(四) 口述一段话, 注意尽量使用本课出现的词语
1. 你在商店(或坐汽车、旅行车等)遇到的一件感到十分满意的事。
2. 你遇到的一件不太满意的事。
越来越 失败是成功之母 慌 紧张
变化 马马虎虎

(A “*Brush up*“ *Course in Modern Chinese: Conversation*, 1988, 215)

3.5.5 Převyprávějte

Cvičení typu převyprávějte jsou typickým příkladem reproduktivních cvičení.

Převyprávějte

4. 阅读下列对话并复述: Read and retell the following dialogue:

丁: 阿里, 你作完作业了吗?
阿: 我作完了。有事吗?
丁: 你赶快来, 收音机正在说谜语, 你听听, 看看我们猜得着猜不着。他说得很慢, 我们都听得懂。你听:
弟弟长, 哥哥短,
每天赛跑大家看。
弟弟跑了十二圈,
哥哥一圈刚跑完。
我们想一想, 这是什么东西? 他说是一件用的东西。喂, 阿里, 你猜着了么?
阿: 我猜着了, 是一个钟。
丁: 对, 或者是一块表。你听, 他又说

了:
有城没人住,
有山没石头,
有河没有水,
有路车不走。
阿: 丁力, 你猜着了么?
丁: 我猜不着, 这个谜语有点儿难。
阿: 我也猜不着, 我们听听他说是什么。啊, 地图! 地图上画着城市, 但是没有人住; 地图上有山, 没有石头; 有河, 但是没有水; 有路, 但是汽车、火车不能在上边走。

(*Elementary Chinese Readers III*, 1987, 74-75)

Převyprávějte a imitujte přitom způsob mluvy

五、用女游客的语气复述课文

Retell the text using a woman tourist's manner of speaking.

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 32)

Převyprávějte s použitím zadaných slovíček

七、用上所给词语，复述课文二 **Retell Text 2 with the given words:**
郊区 所 房子 邻居 老太太 警戒 打招呼 陌生人 草坪 剪草
普通 花 礼物 发现 微笑 一直 放心 爱护 爱心

(*Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II*, 2005, 21)

3.5.6 Představte/popíšte

Cvičení typu představte/popíšte jsou ukázkou typu produktivních cvičení. Mohou být doplněna i pomůckou ve formě zadaných slov. Také vyžadují velkou míru žákovy samostatné produkce, a proto by měla být řazena spíše až ve vyšší úrovni zvládnání jazyka.

Zadanou situaci

七、情景对话 Situational dialogue.
假如你是一个游客，请别人帮你照相。

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 32)

Zadané téma

六、介绍你的一次旅游经历 Introduce your travel experience.

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 47)

Zadané téma s použitím zadaných slov

六、介绍一下“钓鱼”这个节目，用上下列提示词语：
Introduce the program of “fishing” with the given words:
演员 拿 钓鱼竿 走下台 观众 钓出来 奇怪 鼓掌 鱼缸
盖 把 花

(*Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II*, 2005, 121)

Zadané téma a zahrňte přitom odpovědi na otázky

七、介绍陈卉家的人，要有如下内容：
Introduce Chen Hui's family, including the following information:
1. 陈卉家有几口人？
2. 她爸爸、妈妈在哪儿？
3. 谁在北京？
4. 她弟弟在哪儿工作？
5. 她弟弟有女朋友吗？

(*Meeting in China: Practical Chinese: Speaking I*, 2005, 30)

3.5.7 Tvořte

U typu tvořte (a také tvořte rozhovor) se poměrně často vyskytují podtypy se zadáním vyžadujícím tvoření podle vzoru, které žákovi naznačují, jaký typ vět by měl vytvářet.

Věty podle vzoru

二、先读例句然后造句

Read the following examples and then make sentences.

① 例：可以请老师说慢点儿。
可以叫她走快点儿。

_____

② 例：我觉得听录音很重要。
我觉得看中文报纸很重要。

_____

③ 例：他很少看电视。
我很少吃面包。

_____

④ 例：最好是昨天去。
最好是给他打个电话吧。

_____

(*Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.*, 2007, 87)

Otázky na základě zadaných informací

4. 读后作问答练习:

Read the following and ask questions based on them:

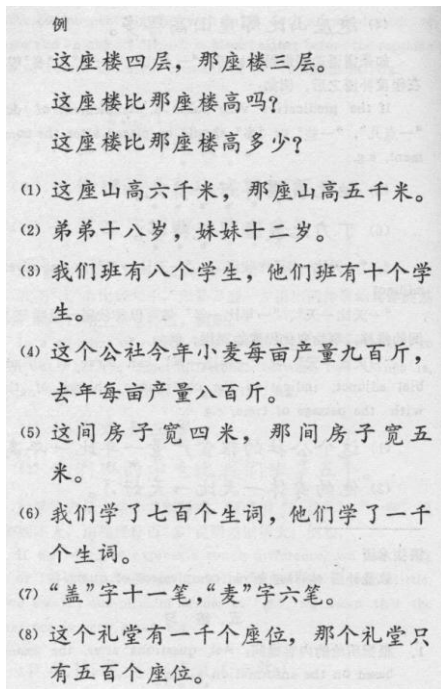
1) Tā shì Yīngguó xuésheng. Tā xuéxí Hànyǔ. Tā huì yìdiǎnr Fǎyǔ.

2) Yuēhàn huì shuō Xībānyáyǔ. Zhè shì tāde Xībānyáyǔ cǐdiǎn. Wǒ bù huì Xībānyáyǔ. Wǒ huì Déyǔ. Wǒmen dōu xuéxí Hànyǔ. Wǒmen shì Yǔyán Xuéyuàn de xuésheng.

(*Modern Chinese: Beginner's Course I*, 1988, 91)

Otázky podle vzoru na zadané informace

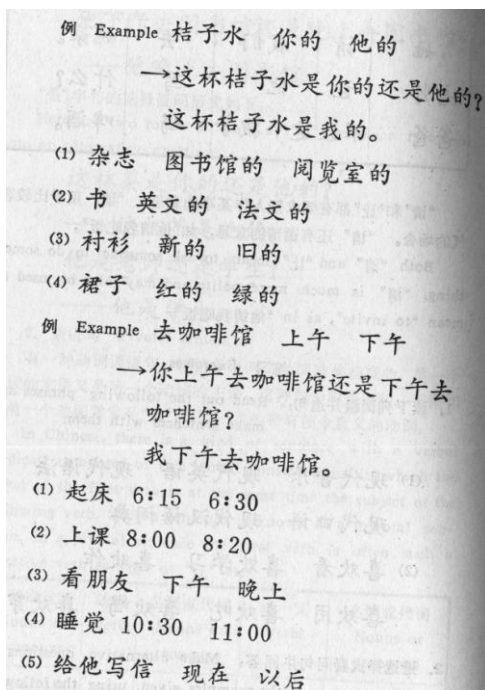
1. 根据所给的内容提问; Ask questions after the example, based on the information given:

(*Elementary Chinese Readers III*, 1987, 131)

Otázky a odpovědi na ně podle vzoru s použitím zadaných slov

2. 造选择式疑问句并回答: Make alternative questions in the same way as the examples given, using the following groups of words, and then answer them:

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 259-260)

3.5.8 Tvořte rozhovor

Se zadanými slovy

5. 仿照例子进行会话练习: Make up dialogues in the same way as the following examples, using the information given:

例 Example 中文杂志 两本

→A: 您要什么?

B: 我要中文杂志。

A: 您要几本?

B: 我要两本。

(1) 啤酒 五瓶

(2) 《中国民歌》 一本

(3) 七点五十的电影票 两张

例 Example 咖啡 红茶

→A: 你要咖啡吗?

B: 谢谢, 我不要咖啡。

请(你)给我一杯红茶。

(1) 啤酒 桔子水

(2) 红茶 花茶

(3) 中文画报 英文画报

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 261-262)

Vytvořte situační rozhovor s použitím zadaných slov

九、情景会话: “学校的生活”, 用上下列词语:

Situational dialogue: “Life in school”, using the following words:

在北京 学习 汉语 半年 上午 上课 四个小时 下午
去操场 学 太极拳 练 气功 晚上 看电影 一个小时
做练习 聊天 睡觉

(*Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II*, 2005, 12)

S použitím zadaných informací

2. 根据所给的内容进行会话; Make up dialogues on the following information:

例 Example

今天的汉字我没写完, 还有四个汉字没写。

A: 今天的汉字你写完了吗?

B: 我还没写完。

A: 还有多少?

B: 还有四个汉字没写。

- (1) 今天的练习我没做完, 还有三个句子没翻译。
- (2) 这两课课文他没复习完, 还有一课课文没念熟。
- (3) 这个展览我们没参观完, 还有三个展览室没看。
- (4) 那些故事没广播完, 还有一个故事没广播。
- (5) 那儿的情况他没介绍完, 还有两个问题没谈。

(Elementary Chinese Readers II, 1986, 130)

Podle vzoru

4. 摹仿例子编对话;
Compose dialogues following the models:

1) 例 Model:
A: Zhè shì nǐde shū ma?
B: Bù, zhè bú shì wǒde shū.
A: Zhè shì nǐde bāo ma?
B: Duì, shì wǒde bāo.

2) 例 Model:
A: Zhè shì shéide shū?
B: Bù zhīdào.
A: Nǐ zhīdào ma?
C: Wǒ yě bù zhīdào.

(Modern Chinese: Beginner's Course I, 1988, 44)

Podle vzoru s použitím zadaných slov

4. 模仿例子写对话;
Compose dialogues following the model:

例 Model: 铅笔 0.16/支 两毛
 A: 这种铅笔多少钱一支?
 B: 一毛六。
 A: 买一支。给您钱。
 B: 这是两毛, 找您四分。

(1) 练习本 0.21元/本 一块
 (2) 钢笔 1.53元/支 两块
 (3) 桌子 89元/张 九十块
 (4) 自行车 174元/辆 一百八十块 (百bǎi hundred)

(*Modern Chinese: Beginner's Course I*, 1988, 142)

Na zadané téma

6. 编写在商店买东西的对话:
 Compose dialogues based on the following topics:
 1) 买衬衫
 2) 买鞋
 3) 买钢笔

(*Modern Chinese: Beginner's Course I*, 1988, 224)

Na základě zadané situace

(五) 情景对话

- 留学生A很喜爱北海公园。B喜爱颐和园。他们互相谈了这两个公园的景色和建筑特点, 说明自己为什么喜爱它。
- 两位好朋友就要分别了, 他们将回到各自国家去工作(或学习), A赠给B一件精美的工艺美术品, B赠给A一本很有用的汉语词典。他们都很喜爱对方的礼物。他们互相道谢, 并相互祝愿。

(A "*Brush up*" *Course in Modern Chinese: Conversation*, 1988, 200)

Na základě zadané situace se zadanými slovy

(四) 情景会话:

- 你和朋友一起坐车进城，走进一个商店时才突然发现背包忘在了汽车上。朋友劝你不要太着急，建议去汽车总站寻找。

注意使用以下词语
糟糕、不小心、重要的东西、别着急、很可能、一起去、抓瞎

- 你下车后才发现背包忘在了汽车上。你来到汽车总站寻找。工作人员询问了一些情况后，把背包还给了你，同时劝你以后坐车要注意自己的东西。

对话时用上以下几句话:

- 刚才你们拾到一个背包没有?
- 拾到一个，你丢的背包是什么样的? 里边有什么东西?
- 真不知道怎么感谢你们才好。
- 以后坐车可要注意自己的东西呀。

- 朋友说他最近时期身体不太好，常闹病，影响了学习。你安慰他，并且劝他多参加体育锻炼。

尽量使用下列词语:
身体越来越弱、病了好几次、影响学习、别担心、最好多参加……、只要……就……

(A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation, 1988, 233)

Na základě zadané situace vytvořte otázky a odpovědi

5. 怎么问答?

What questions can you ask in the following situations and how would you answer them?

- 你跟一位老人谈话，老人说的不是普通话。
- 你同屋还没作完练习，现在差五分六点，你叫他跟你一起去吃晚饭。
- 一个中国朋友请你去看京剧。
- 你去看足球比赛，你前边的人太高。

(Modern Chinese: Beginner's Course II, 1988, 131)

3.5.9 Přeložte

Podle Hendricha je využití překladových cvičení v učebnicích i přes jejich výhody problematické a mělo by jich být užíváno uvážlivě (viz výše).

Z angličtiny do čínštiny

4. 将下列句子翻译成汉语: Translate the following sentences into Chinese:

- (1) He is wearing a pair of new shoes today.
- (2) This clerk used to work in that post office.
- (3) After studying this poem you will know something about the writer.
- (4) The doctor is attending him right now.
- (5) The plum trees will soon begin to blossom.
- (6) Who is knocking at the door?
- (7) The wind is blowing, and it will soon rain.
- (8) Did you take any of the pictures here?
- (9) He earned some money by working during the vacation.

(*Practical Chinese Reader II*, 1986, 117)

Z angličtiny do čínštiny s použitím zadaných slov

4. 将下列句子翻译成汉语 (用上括号里的词): Translate the following into Chinese using the words in the brackets:

- (1) It was fine when I left home. But now it has become windy and it's going to rain. (了)
- (2) Someone told me that there were plum blossoms everywhere in China, and that they were very nice to look at. (有人)
- (3) It is getting warm enough for people to go swimming. Would you like to go for a dip? (了)
- (4) I'll have a busy afternoon today, for a friend of mine is coming to see me. (有一个朋友)
- (5) It has been quite windy these days. (天天)
- (6) He doesn't mind cold weather, but he can't stand heat. (怕)
- (7) He used to work as an interpreter, but now he is a teacher. (了)
- (8) I feel summer is the best season here. (觉得)
- (9) May I keep this book for another week? (再)
- (10) His illness prevented him from coming to the school

(*Practical Chinese Reader II*, 1986, 74-75)

3.5.10 Převed'te

Cvičení, ve kterých se převádí dialog na text a opačně, jsou poměrně náročná a nejsou tak pro začátečníky příliš vhodná (viz výše).

Dialog na text

2. 把下面的对话改写成短文: Convert the following dialogue into a passage:

A: 张文, 上星期日你去哪儿了?

B: 我进城了。你去哪儿了?
 A: 我去公园了。
 B: 你和谁一起去公园了?
 A: 我和我哥哥一起去公园了。
 B: 那一天去公园的人多不多?
 A: 很多。
 B: 你们去山上玩儿了吗?
 A: 去了。
 B: 你们照相了没有?
 A: 照了。我们在公园照了很多照片。
 B: 你们玩儿得怎么样?
 A: 我们玩儿得很高兴。

(*Elementary Chinese Readers II*, 1986, 114-115)

Text na dialog

3. 把课文改写成对话。 Convert the text into a dialogue.

(*Elementary Chinese Readers II*, 1986, 115)

3.5.11 Rozšířte

2. 扩展练习:
 Build-up exercise:

完了	脏了
喝完了	踩脏了
被他喝完了	被我踩脏了
那瓶汽水被他喝完了。	床单被我踩脏了。
饺子	干净
做饺子	很干净
在厨房做饺子	擦得很干净
他在厨房做饺子。	玻璃擦得很干净。

(*Modern Chinese: Beginner's Course II*, 1988, 185)

3.5.12 Zjišťujte

九、信息差会话 了解或说明运动方面的兴趣或爱好

Conversation based on finding out the missing information: interests and hobbies in sports.

- ① 共同阅读材料:
男的喜欢篮球、足球; 女的喜欢排球、乒乓球。
- ② 分别阅读材料:
你是男同学。
你是女同学。
- ③ 会话练习: 男同学和女同学互相介绍兴趣爱好

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I., 2007, 77)

3.5.13 Cvičení v párech/skupinách

Tato cvičení vyžadují spolupráci nejméně dvou žáků.

Dva studenti na základě zadané situace vytvoří a předvedou rozhovor

(三) 根据下列情景，两个同学进行对话

- 你和朋友约定今天上午十点在故宫北门见面，不见不散。可是，他十点半才来。你问他为什么这么晚才来，他作了解释，表示道歉。以后，你们一起游览了故宫。
- 你到北京大学去找贝拉。你记得他住312号房间。你敲敲门后，才知道是记错了他的房间号。主人出来后，说贝拉不住这里。你向他道歉。

(A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation, 1988, 101)

Konverzujte ve skupinách s použitím zadaných slov

V tomto podtypu cvičení žáci pomocí substituce zadaných slov vytvářejí určité „mikrokonverzace“.

5. 分组进行会话: Making conversation in groups:

例: 词典 4.50元 两本 10.00元

→ A: 这种词典一本多少钱?
B: 四块五。
A: 我要两本。
B: 一共九块。您这是十块,找您一块。

(1) 矿泉水	0.57元	5瓶	5.00元
(2) 帽子	6.05元	1顶	10.00元
(3) 衬衫	15.80元	3件	50.00元
(4) 邮票	4.10元	两套	9.00元
(5) 地图	1.52元	10张	20.00元

(Practical Chinese Reader II, 1986, 148)

Rozhovor mezi studenty na zadané téma a zadané otázky

- (五) 同学之间互相问答:
1. 在公园里应注意什么?
    - a. 废纸和果皮等扔在哪儿?
    - b. 能不能在古建筑上写上自己的名字作纪念?
    - c. 摘几朵花可以吗?
    - d. 在草坪 (cǎopíng, Lawn) 上休息行吗?
  2. 在影剧院里要注意什么?
    - a. 能吸烟吗?
    - b. 吃水果可以吗?
    - c. 演出时和朋友大声谈话可以吗?

(A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation, 1988, 234)

Text z učebnice zdramatizujte

6. 把本课课文改成小话剧。

(Elementary Chinese Readers IV, 1987, 163)

Hrajte role v zadané situaci

- 六、分角色扮演 Role-play
- 你和朋友去宾馆, 想要一个带卫生间、有热水和空调的房间。

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II., 2007, 27)

Procvičujte v párech

- (3) 分组互相问好 Practise the greeting in pairs.

(Practical Chinese Reader I, 1986, 5)

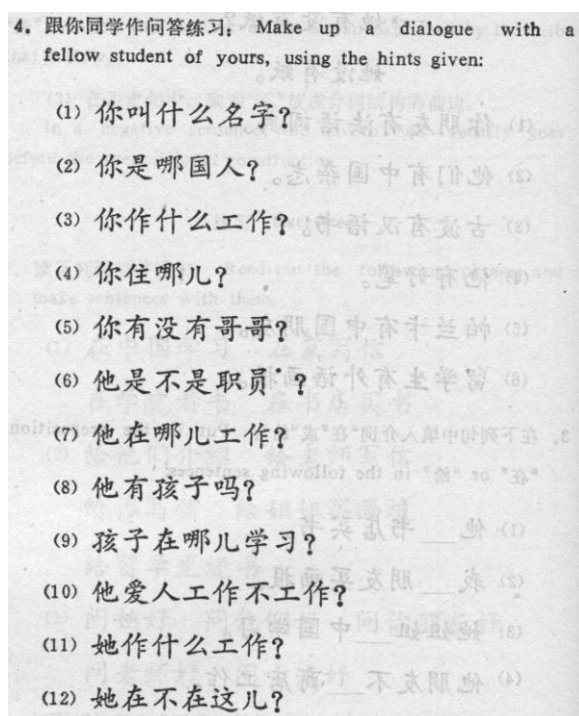
Zahrajte rozhovor

Tento podtyp cvičení patří k takzvaným reprodukčním dialogickým cvičením, kdy studenti pouze rozhovor čtou a předvádějí.

4. 读后练习会话:
Read and act-out the following dialogues:
- (1) A: Nǐ děng chē?
B: Shì a, děng chē.
A: Nǐn shàng nǎr?
B: Wǒ shàng Wàiyǔ Xuéyuàn. Wǒ péngyou zài nǎr xuéxí.
A: Ó. Wǒ dìdi yě zài nǎr xuéxí.
B: Nǐ yě qù Wàiyǔ xuéyuàn?
A: Shì.
(2) A: Nǐn děng chē?
B: Bù, děng rén, děng yíge péngyou. Nǐn shàng nǎr?
A: Wǒ qù Yóuyì Shāngdiàn.
B: A, chē lái le, nǐn shàng chē ba.

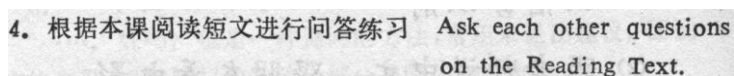
(Modern Chinese: Beginner's Course I, 1988, 108)

Ptejte se jiného studenta na zadané otázky

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 158)

Dávejte si navzájem otázky k textu

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 224)

3.5.14 Obrázek

Typ cvičení s funkčně zařazeným obrázkem vyděluje zvlášť, i když by se jednotlivé podtypy v něm daly přiřadit k jiným typům cvičení. Činím tak proto, že cvičení s obrázkem patří ke cvičením s obrazovým stimulem na rozdíl od ostatních typů cvičení, která jsou hlavně cvičeními se stimulem grafickým.

Cvičení, která se týkají obrázků, jsou také z velké části cvičeními, která vyžadují velkou míru žákova samostatného projevu v cizím jazyce, jsou proto také obtížnější, a proto by měla být v učebnicích zařazována až na místech, kde toho žák bude schopen.

Mluvte o obrázku

六、看图说话 Talk about pictures.

(Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I., 2007, 20)

Odpořte na otázky k obrázku

K tomuto podtypu řadím i cvičení z prvního dílu učebnice *Practical Chinese Reader*, kde se střídavě objevuje samostatný oddíl s názvem Talk About These Pictures obsahující tento typ cvičení.

5. 看图回答问题, Answer the questions according to the pictures:

(Practical Chinese Reader II, 1986, 227-228)

Vytvořte rozhovor k obrázku se zadanými slovy

(3) 看图进行对话(用上括号内的词): Make up dialogues on each of the following pictures, using the words given in brackets:

① ②

(好, 都) (这, 是)

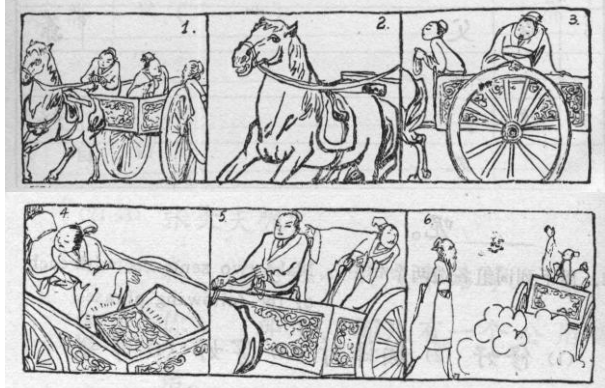
③ ④

(谁, 老师) (什么, 的)

(Practical Chinese Reader II, 1986, 64)

Vyprávějte příběh z textu s pomocí obrázků

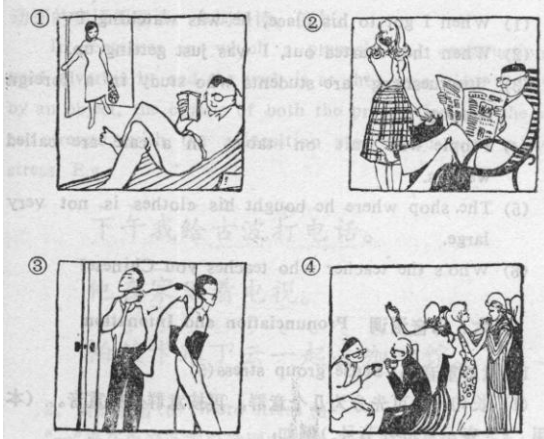
6. 根据阅读短文内容看图说话: Tell the story of the Reading Text with the help of the following pictures:

(Practical Chinese Reader II, 1986, 203-204)

Popište obrázek

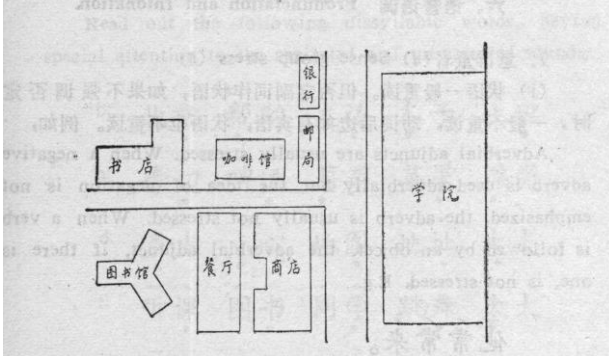
4. 看图说话: Say as much as you can about each of the following pictures:

(*Practical Chinese Reader II*, 1986, 365)

Navzájem se ptejte k obrázku

4. 根据下图进行问答: Ask each other questions about the location of the various places identical in the diagram:

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 339)

Vytvořte otázky k obrázku a odpovězte na ně

6. 看图进行问答: Make questions about the following pictures and then answer them:

(*Practical Chinese Reader II*, 1986, 98)

Pokračujte v rozhovoru s pomocí obrázku

6. 看图说话: Describe the pictures:

A: 水真好,
你们快...

B: ...

A: 这儿好看极了,
快...

B: ...

A: 里面有什么?
我们...

B: ...

A: 我们从西边...

B: 从东边...

(Practical Chinese Reader II, 1986, 283)

Vytvořte rozhovor s pomocí obrázku a „pomocné věty“

6. 看图会话: Make conversation about the pictures:

路上走了几天?

在中国住多长时间?
间?

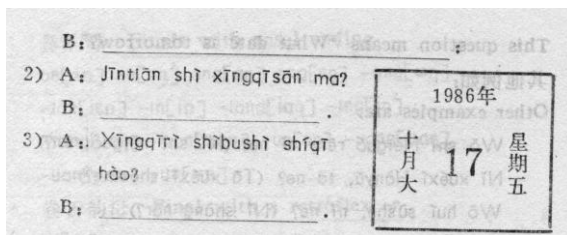
(Practical Chinese Reader II, 1986, 26)

Doplňte věty v rozhovoru s pomocí obrázku

3. 看日历完成对话:

Complete the dialogues according to the picture:

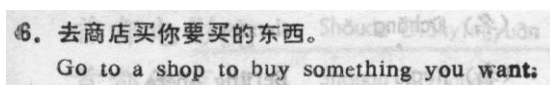
1) A: Jīntiān jǐ hào?

(*Modern Chinese: Beginner's Course I*, 1988, 115-116)

3.5.15 Praktický úkol

Tento typ je příkladem cvičení úkonových, tj. žákova reakce na zadání se projeví nějakou jeho činností. Choděra (2006) hovoří o komunikaci neučební, tedy mimo kurikulum, kde jde o tzv. „křest ohněm“ v reálné praxi.

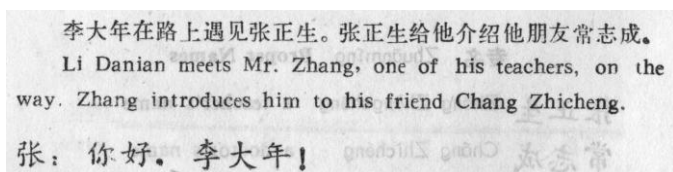
(*Modern Chinese: Beginner's Course I*, 1988, 61)

3.5.16 Rozhovor bez zadání

Tento typ jsem se rozhodla zařadit z toho důvodu, že i když ve cvičeních do něj spadajících není dáno žádné určité zadání, je možné s nimi v rámci konverzace dále pracovat, rozhovor zahrát, obměňovat atd., a proto mohou být pro výuku konverzace přínosem.

Rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci

Tento podtyp cvičení se objevuje pouze ve zhruba polovině lekcí prvního dílu učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course* a jedná se vlastně o substituci přímo na učebním textu.

李：张老师，您好！
 张：这是我朋友，常大夫。
 李：您好！
 常：你好！我是常志成。
 张：你上哪儿？
 李：我上宿舍。

Zhāng: Nǐ hǎo, Lǐ Dànlǎn!
 Lǐ: Zhāng Lǎoshī, nǐn hǎo!
 Zhāng: Zhè shì wǒ péngyǒu, Cháng dàifu.
 Lǐ: Nǐn hǎo!
 Cháng: Nǐ hǎo! Wǒ shì Cháng Zhìchéng.
 Zhāng: Nǐ shàng nǎr?
 Lǐ: Wǒ shàng sùshè.

替换词 (Tìhuàncí) Substitutes

食堂	shítáng
医务所	yīwùsuǒ
商店	shāngdiàn
银行	yínháng
图书馆	túshūguǎn
饭馆儿	fànguǎnr

(Modern Chinese: Beginner's Course I, 1988, 24-25)

Přečtete

4. 阅读下列对话; Read the following dialogue:

小王：玛丽，你学了多少课了？

玛丽：我学了五十七课了。

小王：你觉得汉语容易学吗？

玛丽：还可以。要是认真学习，就能学好。

现在我们能看懂一些简单的文章了。

小王：那很不错，你能全看懂吗？有没有不认识的字？

玛丽：有，还不少呢！

小王：遇到不认识的字怎么办呢？

玛丽：以前我们一遇到不认识的字，除了问老师和中国同学以外，没有别的办法。现在我们学会查字典了，遇到不认识的字，可以查字典。

小王：你们学了几种查字典的方法？

玛丽：学了两种：一种是音序查字法，一种是部首查字法。

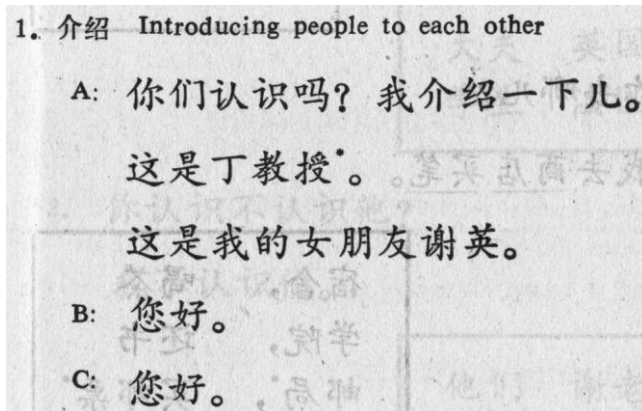
小王：现在我们用这两种方法来查一查，好不好？

.....

(*Elementary Chinese Readers III*, 1987, 228-231)

Rozhovor v učebnici

Tento typ se opět nevyskytuje v žádných běžných cvičeních ale pouze v obou dílech učebnice *Practical Chinese Reader*, a to od lekce třináct prvního dílu, kde jsou řazeny v oddílu Substitution and Extension.

(*Practical Chinese Reader I*, 1986, 130)

4 Analýza

V této části se pokusím shrnout všechny typy cvičení používané v analyzovaných učebnicích. Z důvodu toho, aby byl vidět případný posun ve využívání konkrétních typů cvičení, tak učiním nejprve postupně po jednotlivých časových obdobích, tedy 1980 – 1981, 1986 – 1988 a po roce 2000. V rámci těchto časových období ještě dále vyčlením jednotlivé učebnice. Ke znázornění využívanosti všech typů cvičení použiji výšečových grafů.

V grafech a srovnáních používám pouze typy cvičení, tedy bez členění na jednotlivé jejich podtypy.⁶ Činím tak proto, že díky tomu nedochází k takovému roztržštění na cvičení, která mají pouze nízká procenta výskytu, škála není tak široká a zároveň jsou výsledky přehlednější, názornější a jejich výpovědní hodnota je dle mého názoru vyšší. Pracuji tedy pouze s typy, pod kterými jsou všechny jejich podtypy zařazeny.⁷

Následně se budu na základě podobnosti cvičení a shodných vlastností, kterými jsou charakterizovány, snažit všechny analyzované typy a podtypy cvičení lišící se malými rozdíly shrnout do jim nadřazených kategorií, kterých by mělo být co možná nejméně.

4.1 Typy cvičení v časovém období let 1980 – 1981

Jak již bylo řečeno výše, toto období je nejstarším analyzovaným obdobím a spadají do něj učebnice *Elementary Chinese Readers* (čtyři díly) a učebnice *Practical Chinese Reader* (první dva díly). Charakteristika učebnic viz výše v kapitolách 3.2.1. *Elementary Chinese Readers* a 3.2.2. *Practical Chinese Reader*.

4.1.1 Typy cvičení v učebnici *Elementary Chinese Readers*

V této učebnici je obsaženo celkem 311 cvičení. Ve všech dílech se objevují tyto podtypy: doplňte slovo/slovní spojení; reagujte – odpovězte na otázky vycházející z textu; převyprávějte. V prvním a druhém díle se vyskytuje tento podtyp cvičení: doplňte větu. V druhém a třetím díle se objevuje podtyp cvičení: převed'te – dialog na text. Ve třetím a čtvrtém díle se objevují cvičení: mluvte – vysvětlete význam slov; cvičení

---

⁶ U cvičení, ve kterých jsou např. pouze jeden až dva podtypy, je samozřejmě uvádím.

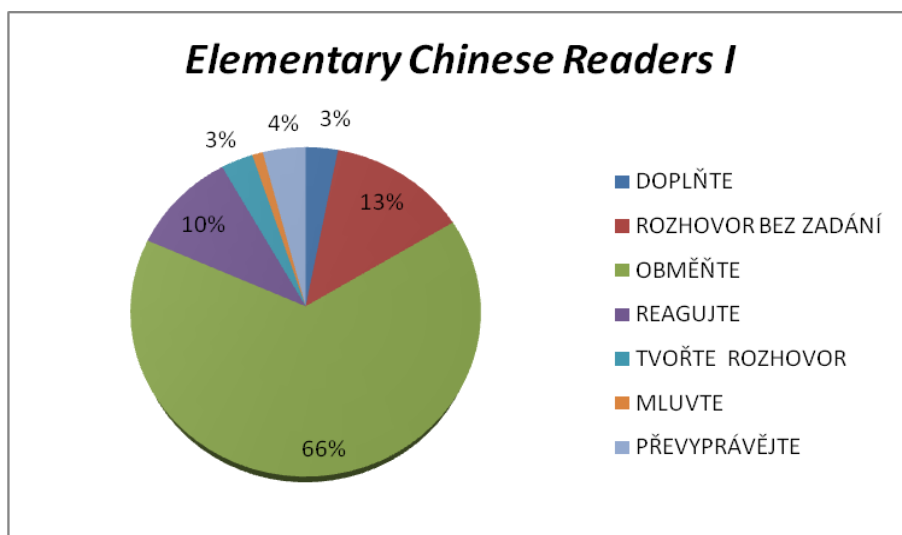
⁷ Grafy členěné podrobněji i na jednotlivé podtypy cvičení umísťuji na konec práce do části příloh.

v párech/slupinách – v díle tři zahrajte rozhovor a v díle čtyři text z učebnice zdramatizujte. Ve všech dílech kromě dílu čtvrtého se vyskytují tato cvičení: obměňte; rozhovor bez zadání – přečtěte; reagujte – odpovzte na otázky; tvořte rozhovor - se zadanými slovy; tvořte rozhovor - s použitím zadaných informací; mluvte – řekněte něco o.../mluvte o... Pouze v druhém díle se objevují cvičení: převed'te - text na dialog; mluvte – s použitím zadaných slov/informací. Pouze ve třetím díle se objevují cvičení: tvořte rozhovor – podle vzoru; tvořte – otázky podle vzoru na zadané informace; mluvte – představte si, že...co byste řekli/popíšte. Pouze ve čtvrtém díle se objevují cvičení: mluvte – vlastními slovy řekněte, o čem byl text a rozhovor bez zadání – přečtěte.

Co se týká různorodosti cvičení, v prvním díle je deset různých podtypů cvičení, které se dají zařadit pod sedm hlavních typů. V druhém díle třináct podtypů, které se dají zařadit pod osm typů, v díle třetím patnáct podtypů zařaditelných pod deset typů a v díle čtvrtém sedm podtypů zařaditelných pod šest typů. Z toho je vidět, že tvůrci této učebnice se přiklánějí spíše k využívání stále stejných typů cvičení, které pouze minimálně obměňují.

Vývoj a změny v používání určitých typů cvičení můžeme sledovat v následujících grafech:

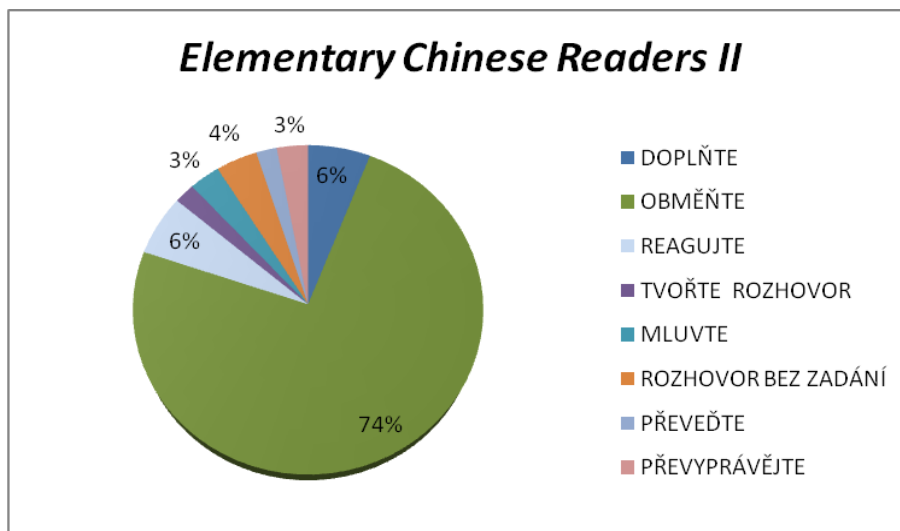
Elementary Chinese Readers I

Nejpoužívanějším typem cvičení v *Elementary Chinese Readers I* je obměňte, které zaujímá 66% všech použitých cvičení, druhým nejvíce používaným typem s 13% je

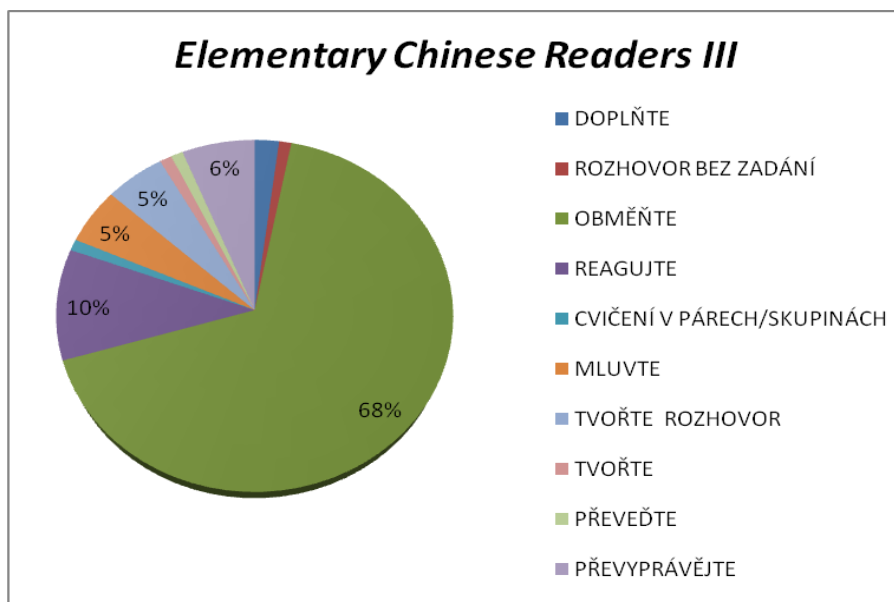
rozhovor bez zadání (jedná se o podtyp přečtete) a třetím je typ reagujte – 10%. Je zde jasně vidět, že rozdíl mezi nejpoužívanějším typem a typy ostatními je markantní.⁸

Elementary Chinese Readers II

Nejpoužívanějším typem v *Elementary Chinese Readers II* je opět obměňte, zde dokonce se 74%. Druhými nejvíce používanými typy jsou doplňte spolu s reagujte, které mají shodně po 6%. Třetím je rozhovor bez zadání se 4% (opět se jedná o podtyp přečtete).

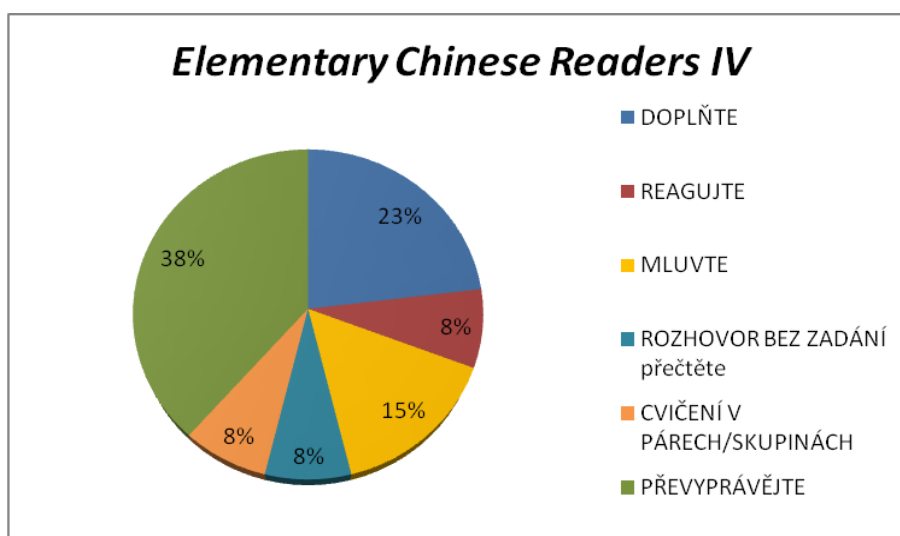
Elementary Chinese Readers III

⁸ U podtypů cvičení, které mají procento výskytu od 0% do 2% včetně, neuvádím z důvodu přehlednosti v grafech jejich číselné hodnoty.

Nejpoužívanějším typem v *Elementary Chinese Readers III* je stejně jako u dvou předchozích dílů typ obměňte, který zaujímá 68% všech cvičení. Druhým nejpoužívanějším typem je reagujte s 10%. Na třetí pozici se zde nově na rozdíl od dvou předchozích dílů objevuje typ převyprávějte – 6%. Větší procento používání cvičení typu reagujte a zejména typu převyprávějte svědčí o začínajícím postupném přechodu od jednodušších cvičení ke cvičením složitějším.

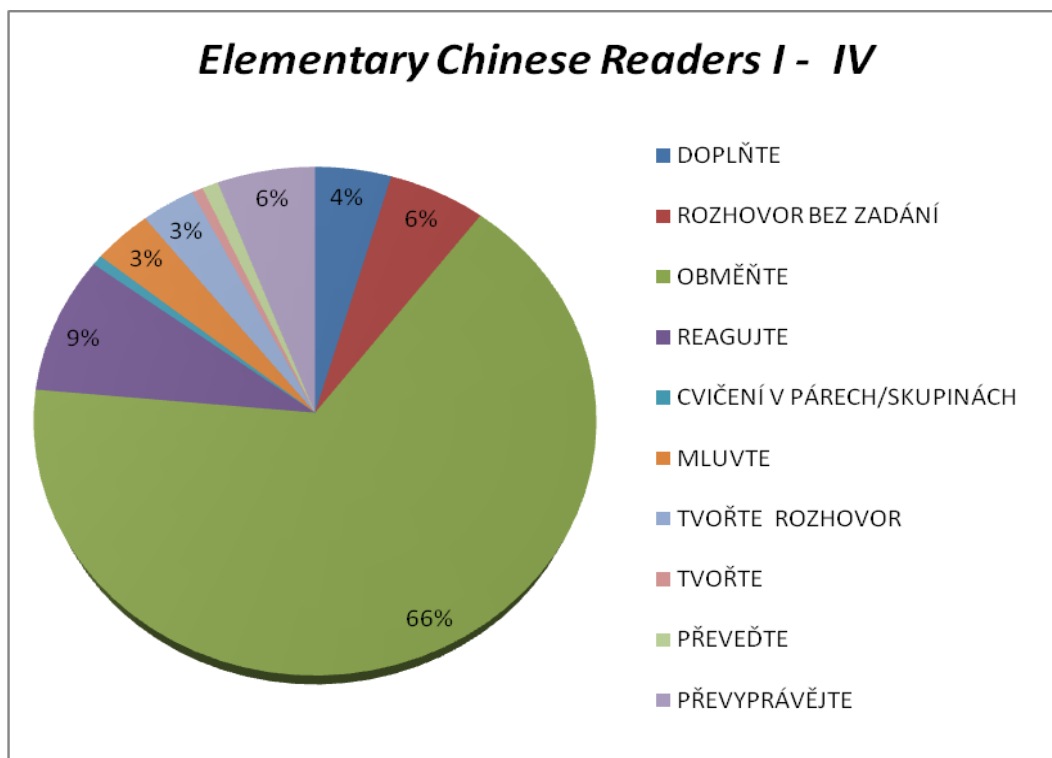
Elementary Chinese Readers IV

Tento poslední díl se od prvních tří dílů liší. Zaměřuje se převážně na samostatnou produkci řeči – nejvíce používá cvičení typu převyprávějte – 38%. Druhým nejpoužívanějším je typ doplňte s 23%. Třetím nejpoužívanějším je typ mluvte s 15%. To vše svědčí o směřování od spíše reproduktivních cvičení k cvičením produktivním, což je vlastně cílem všech konverzačních cvičení. Na schopnost žáků samostatně produkovat řeč je kladen stále větší důraz.

Celkový graf Elementary Chinese Readers I-IV

Využití typu obměňte je tak obrovské především díky tomu, že první tři díly mají zvláštní kapitolu Substitution Drills, která obsahuje pouze cvičení na obměňování, což je pro žáky-začátečníky nutné. V díle čtvrtém, který je určen pro již mírně pokročilejší žáky, tento typ zcela chybí a je nahrazen jinými obtížnějšími typy. Kdybychom od typu obměňte odhlédli (protože přece jen jsou mu na rozdíl od ostatních cvičení věnovány celé samostatné kapitoly), jsou mezi ostatními typy cvičení nevelké procentuální rozdíly a jejich používání je poměrně vyvážené. Mezi nimi jsou nejpoužívanější cvičení typu reagujte (9%), převyprávějte (6%) a rozhovor bez zadání (podtyp přečtete, rovněž 6%).

4.1.2 Typy cvičení v učebnici *Practical Chinese Reader*

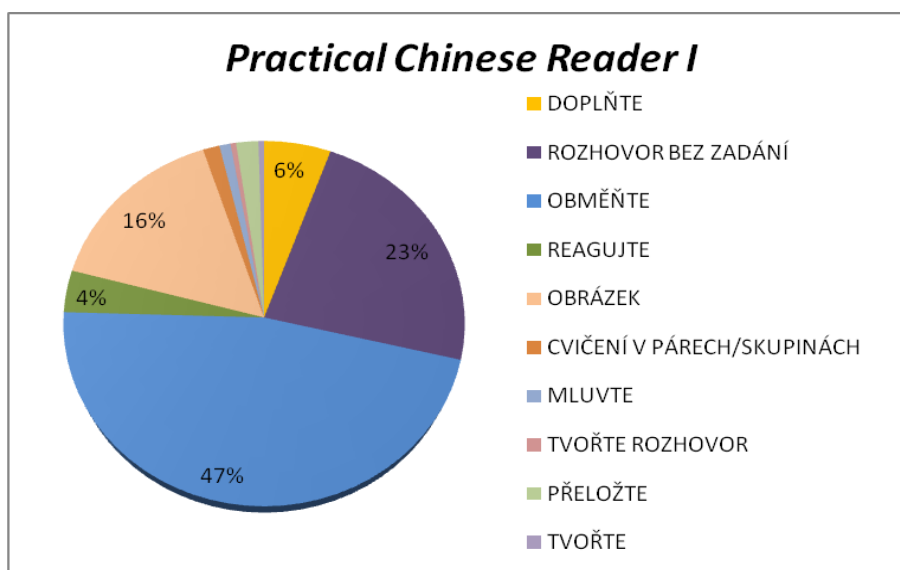
Učebnice obsahuje celkem 407 konverzačních cvičení. V obou jejích dílech se objevují tyto podtypy cvičení: doplňte – slovo/slovní spojení; doplňte – větu; rozhovor bez zadání – přečtete; rozhovor bez zadání – rozhovor v učebnici; obměňte – slovo/slovní spojení; reagujte – odpovězte na otázky vycházející z textu; obrázek – odpovězte na otázky k obrázku; obrázek – vyprávějte příběh z textu s pomocí obrázků; obrázek – popište obrázek; tvořte rozhovor – se zadanými slovy; přeložte – z angličtiny do čínštiny. Pouze první díl obsahuje tato cvičení: doplňte frázi; reagujte – odpovězte na otázky; reagujte – zkuste uhodnout, co to znamená; obrázek – vytvořte rozhovor k obrázku se zadanými slovy; obrázek – navzájem se ptejte k obrázku; mluvte – řekněte něco o.../mluvte o...; tvořte -

otázky a odpovědi na ně podle vzoru s použitím zadaných slov; cvičení v párech/skupinách – procvičujte v párech; cvičení v párech/skupinách – dávejte si navzájem otázky k textu; cvičení v párech/skupinách – ptejte se jiného studenta na zadané otázky. Pouze druhý díl obsahuje tato cvičení: obrázek – vytvořte otázky k obrázku a odpovězte na ně; obrázek – pokračujte v rozhovoru s pomocí obrázku; obrázek – vytvořte rozhovor s pomocí obrázku a „pomocné věty“; cvičení v párech/skupinách – konverzujte ve skupinách s použitím zadaných slov; přeložte – z angličtiny od čínštiny s použitím zadaných slov a převyprávějte.

Podtypy cvičení jsou zde velmi hojné. V prvním díle je dvacet jedna podtypů, které patří pod deset typů, a v druhém díle sedmnáct podtypů patřících pod devět typů. Z toho plyne, že autoři učebnice raději namísto využívání stále stejných podtypů používali jejich časté obměny.⁹

Vývoj a změny v používání určitých typů cvičení můžeme sledovat v následujících grafech:

Practical Chinese Reader I

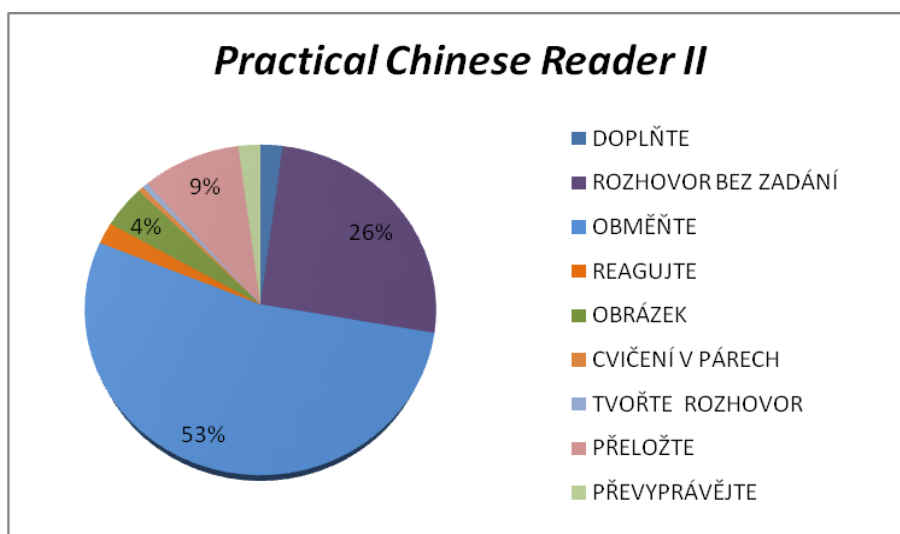

Nejpoužívanějším typem cvičení je typ obměňte, který má 47%. Druhým nejpoužívanějším je s 23% typ rozhovor bez zadání (podtyp rozhovor v učebnici)¹⁰. Třetím je typ s obrázkem – 16%. Jako doklad hojných obměn podtypů uvádím příklad, jedná se zde o typ složený dokonce z pěti různých podtypů.

⁹ srov. s učebnicí *Elementary Chinese Readers*

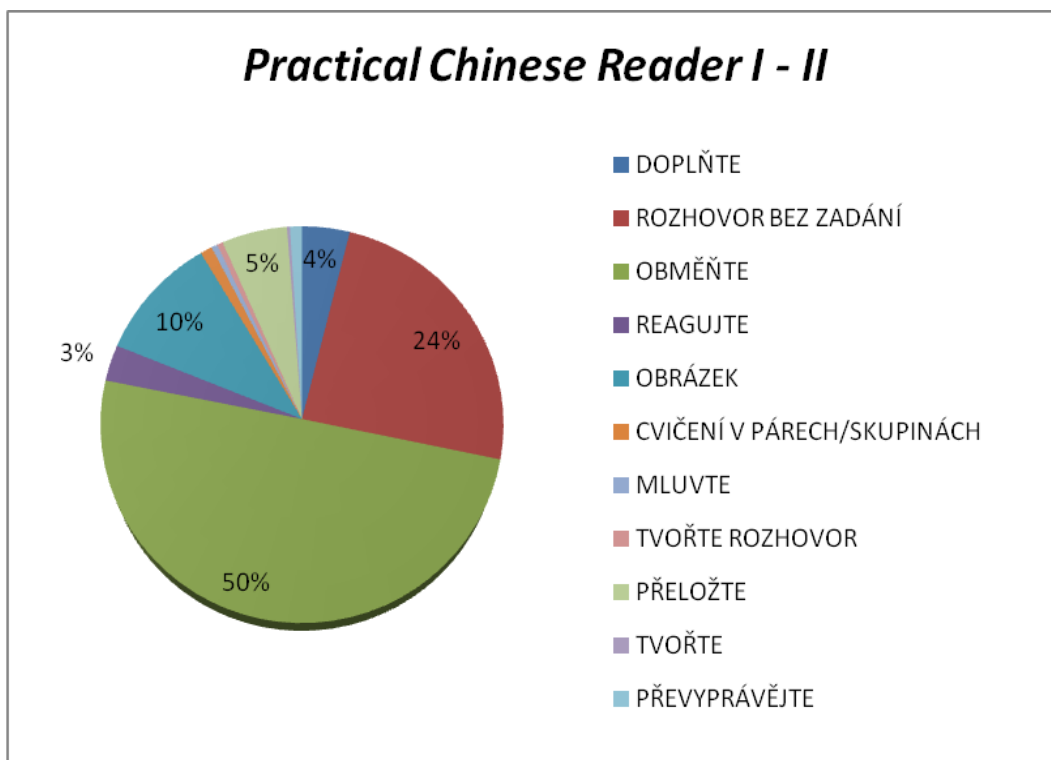
¹⁰ Tento podtyp je specifíkem obou dílů učebnice, jedná se o rozhovor, který je v lekcích obsažen a ke kterému nejsou dány žádné pokyny, tudíž je možné ho využívat různými způsoby.

Practical Chinese Reader II

V tomto díle *Practical Chinese Reader* je nejčastějším používaným cvičením opět typ obměňte s 53%. Za ním následuje stejně jako v prvním díle učebnice typ rozhovor bez zadání (podtyp rozhovor v učebnici, viz výše), který má 26%. Využívání těchto dvou typů je srovnatelné s prvním dílem učebnice (47%:53%; 23%:26%). Třetí je zde na rozdíl od prvního dílu typ přeložte s 9%. Naproti tomu hojně používaný typ obrázek je zde využíván mnohem méně (16%:4%). Myslím, že užití takového množství překladových cvičení (jedná se o celkem osmnáct cvičení) není zrovna nejvhodnějším řešením, i když na druhou stranu jsou tato cvičení rozložena průběžně po jednom v každé lekci, takže žák má možnost si na ně zvyknout a naučit se s nimi pracovat.

Celkový graf Practical Chinese Reader I-II

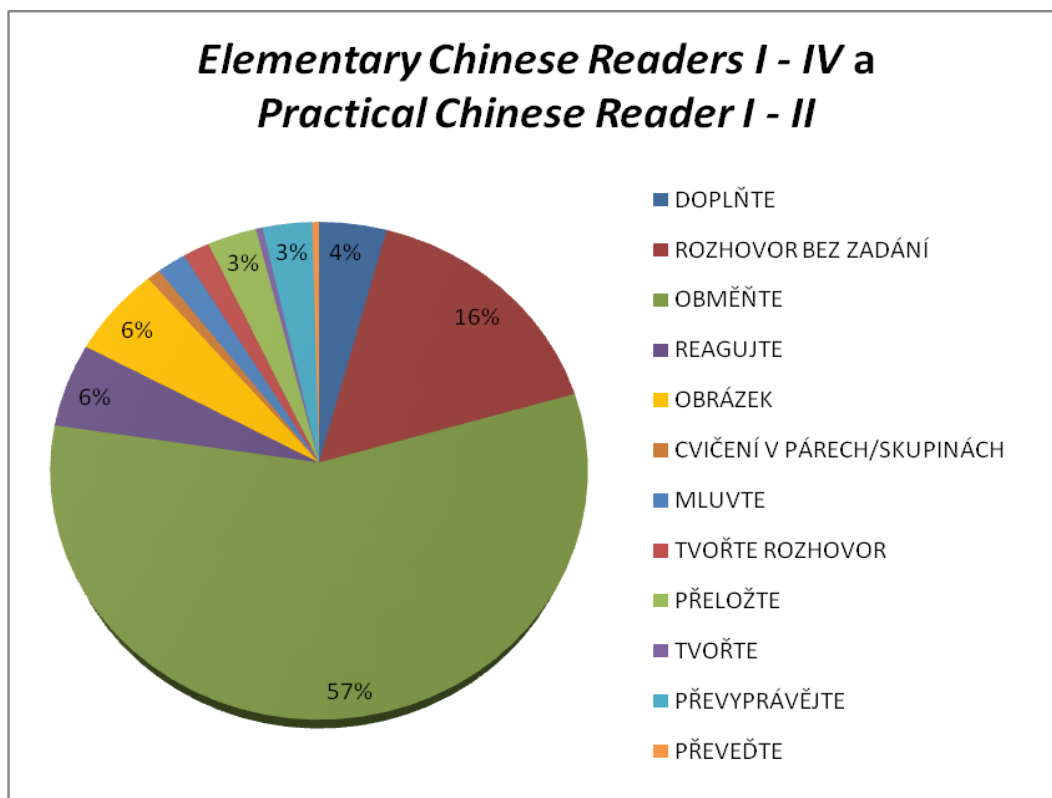
Stejně jako u předchozí učebnice *Elementary Chinese Readers* se u typu obměňte objevuje velké procento výskytu tohoto typu (50%), a to také ze stejného důvodu. V lekcích je obsažena zvláštní kapitola Substitution and Extension, kde jsou tato obměňovací cvičení zařazena. Druhý typ s nejvyšším výskytem (24%) je typ rozhovor bez zadání (rozhovor v učebnici, viz výše). Třetím jsou cvičení typu obrázek (10%), která jsou většinou obsažena v samostatné kapitole Talk About These Pictures, která je řazena co pět lekcí. Typ obrázek je složený v prvním díle z pěti a ve druhém ze šesti podtypů. To svědčí o jeho velké variabilitě a různých možnostech využití. Tato učebnice ze všech analyzovaných učebnic nejhojněji pracuje s obrázky.

4.1.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích *Elementary Chinese Readers I - IV* a *Practical Chinese Reader I - II*

Z předchozích dvou podkapitol, ve kterých byly jednotlivě rozebrány díly učebnic, je zřejmé, že velký vliv na množství používání toho kterého typu cvičení má to, zda je používán v nějaké samostatné jemu určené kapitole. Pokud autoři učebnic věnovali samostatné kapitoly právě těmto cvičením, zřejmě je považovali za nejdůležitější a žákovi nejvíce přínosná. Toto se odráží v konečném souhrnném zhodnocení používání typů cvičení. Cvičení typu obměňte (57%), která mají své samostatné kapitoly v obou učebnicích, a cvičení typu rozhovor bez zadání (16%), která mají svou kapitolu v učebnici

Practical Chinese Reader, jsou dvěma nejvyužívanějšími typy. Dále se jedná o typ obrázek (oba po 6%), který má občasnou samostatnou kapitolu v *Practical Chinese Reader*, a typ reagujte, jenž se mezi nejpoužívanější (i když je rozdíl mezi prvními dvěma a ostatními typy propastný) dostal bez používání v samostatné kapitole, což svědčí také o jeho velké oblibě. Viz následující graf.

Učebnice se mezi sebou liší také ve využívání podtypů. *Elementary Chinese Readers* jich využívá minimálně, *Practical Chinese Reader* jich využívá velice hojně.

4.2 Typy cvičení v časovém období let 1986 - 1988

Jedná se o prostřední z analyzovaných období. Spadají do něj učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course* (dva díly) a učebnice *A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation* (pouze jeden díl). Charakteristika těchto učebnic viz výše v kapitolách 3.2.3 *Modern Chinese: Beginner's Course* a 3.2.4 *A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation*.

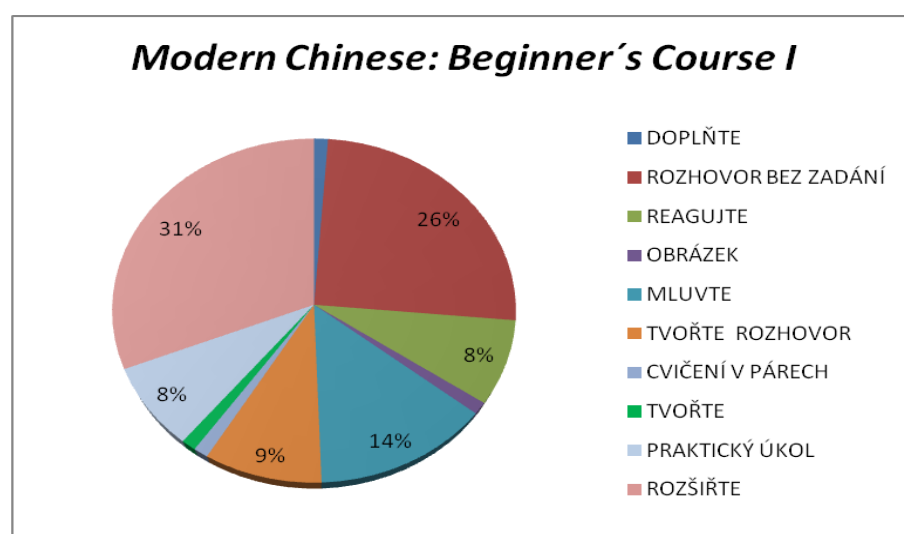
4.2.1 Typy cvičení v učebnici *Modern Chinese: Beginner's Course*

Učebnice obsahuje celkem 136 konverzačních cvičení. V obou jejích dílech se objevují tyto podtypy cvičení: doplňte – větu; reagujte – odpovězte na otázky; mluvte – představte si, že...co byste řekli/popište; mluvte – řekněte něco o.../mluvte o...; tvořte rozhovor – podle vzoru s použitím zadaných slov; tvořte rozhovor – na základě zadané situace a rozšiřte. Pouze v prvním díle jsou tyto typy cvičení: rozhovor bez zadání – rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci; obrázek – doplňte věty v rozhovoru s pomocí obrázku; tvořte rozhovor – podle vzoru; tvořte rozhovor – na zadané téma; cvičení v párech – zahrajte rozhovor; tvořte otázky - na základě zadaných informací a praktický úkol. Pouze v druhém díle jsou obsaženy tyto podtypy: doplňte – slovo a slovní spojení a tvořte rozhovor – na základě zadané situace vytvořte otázky a odpovědi.

Z hlediska různorodosti se v prvním díle vyskytuje čtrnáct podtypů, které patří pod deset typů, a v díle druhém devět podtypů, které patří pod pět typů. Z tohoto srovnání vyplývá, že se zde příliš cvičení lišících se jen malými rozdíly nevyskytuje. Tvůrci těchto učebnic spíše sáhli po větší variantnosti v samotných typech cvičení, což se mi zdá jako velmi dobré řešení. Žáci pracující s touto učebnicí tak mají možnost si nácvik konverzace vyzkoušet mnoha různými způsoby, a ne jen ve velmi omezeném počtu cvičení být v mnoha obměnách. Tento rozdíl je, dle mého názoru, o to větší, že v učebnici je pouze 136 konverzačních cvičení. Na rozdíl od dvoudílné *Practical Chinese Reader*, která je tomuto období nejbližší a má dokonce 407 cvičení¹¹ navíc při velké variantnosti podtypů.

Vývoj a změny v používání určitých typů cvičení můžeme sledovat v následujících grafech:

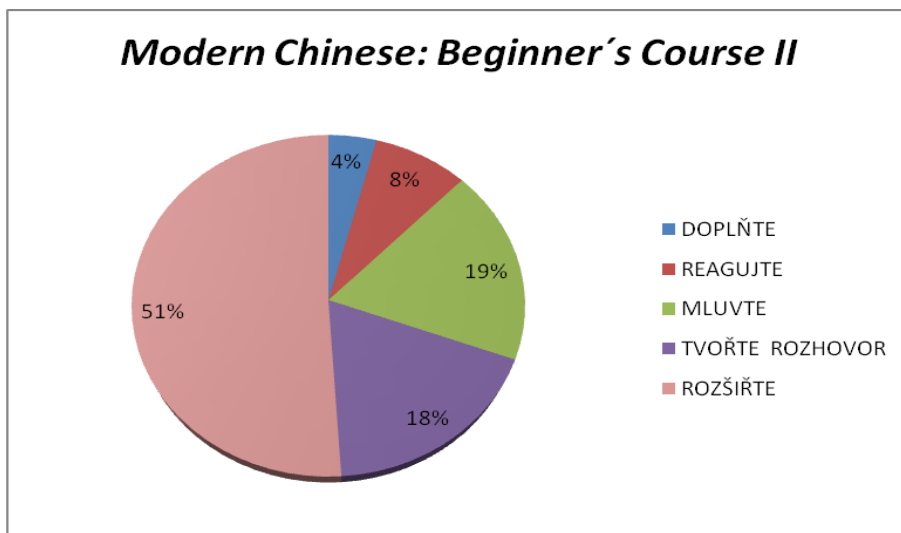
Modern Chinese: Beginner's Course I

¹¹ Takovýto počet je spíše výjimkou, bývá to okolo 150 cvičení při dvou dílech.

V tomto díle je nejpoužívanější typ rozšiřte s 31%, dále typ rozhovor bez zadání (podtyp rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci) s 26% - takto vysoký výskyt je dán tím, že se tento typ objevil v polovině lekcí, z toho se navíc ve většině případů jednalo o texty dva. Třetím nejpoužívanějším je typ mluvte se 14%.

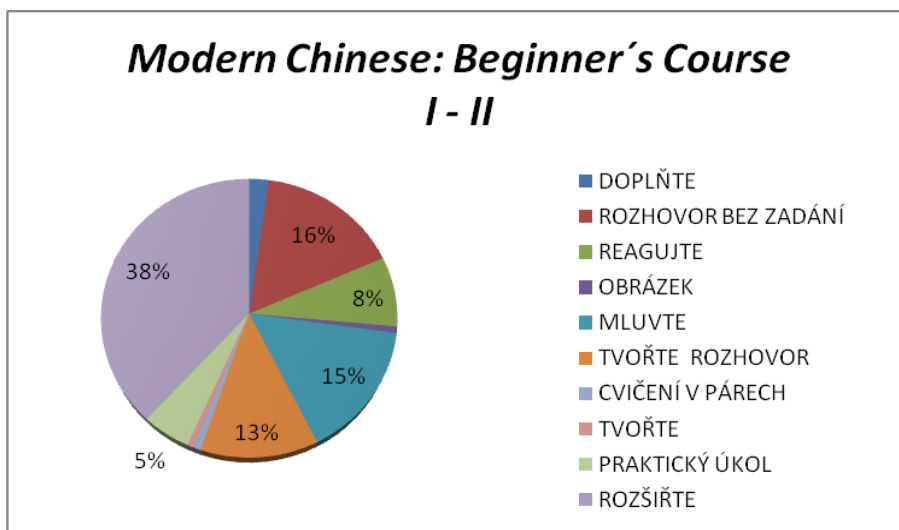
Modern Chinese: Beginner's Course II

I v tomto díle je nejhojněji zastoupen typ rozšiřte, který má 51%. Dále je to typ mluvte s 19%. U tohoto typu je zde pětiprocentní nárůst mezi prvním a druhým dílem. Třetím nejvíce používaným typem je tvořte rozhovor, který má 18% a rovněž je zde velký procentní nárůst oproti prvnímu dílu, dokonce o devět procent. Úplně vypadl typ rozhovor bez zadání (podtyp rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci), což je vzhledem k postupnému zvyšování úrovně žáků pochopitelné. Žáci už jsou schopni nejen pracovat s předepsaným rozhovorem, ale dokážou tvořit rozhovory vlastní. Tento přechod mezi učebnicovým rozhovorem a tvorbou rozhovoru vlastního se mi zdá pro žáky velmi vhodný, neboť tito si nejprve mohou pasivně osvojit konstrukce a poté jich začnou sami aktivně užívat.

Dalším rysem, kterým se tento díl liší od prvního, je značné zredukování typů cvičení, z deseti typů na pět, což s sebou samozřejmě nese jejich vyšší procentuální využití.

Celkový graf Modern Chinese: Beginner's Course I - II

Celkově v obou dílech je nejpoužívanější typ rozšířte s 38%. Poté jsou rozdíly ve využívání cvičení poměrně vyrovnané

4.2.2 Typy cvičení v učebnici A *“Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation*

Učebnice obsahuje celkem 157 konverzačních cvičení. Jsou používány tyto podtypy cvičení: doplňte – slovo/slovní spojení; doplňte – větu; reagujte – odpovězte na otázku; reagujte – odpovězte na otázky vycházející z dialogu; reagujte – odpovězte na otázky vycházející z textu; cvičení v párech/skupinách – rozhovor mezi studenty na zadané téma a zadané otázky; cvičení v párech/skupinách – dva studenti na základě zadané situace vytvoří a předvedou rozhovor; mluvte – vysvětlíte význam slov; mluvte – představte si, že...co byste řekli/popíšte; mluvte – zamyslete se nad článkem, proč je to nesprávně, jak by se dalo říct správně; mluvte - vyprávějte na zadané téma/situaci s použitím zadaných slov; mluvte - diskutujte na zadaná témata, svoje názory zdůvodněte; tvořte rozhovor - se zadanými slovy; tvořte rozhovor - na základě zadané situace se zadanými slovy; tvořte rozhovor - podle vzoru s použitím zadaných slov; tvořte rozhovor - na základě zadané situace; převyprávějte.

Cvičení v této učebnici jsou poměrně dost různorodá, je zde osmnáct podtypů, které se řadí pod šest hlavních typů.

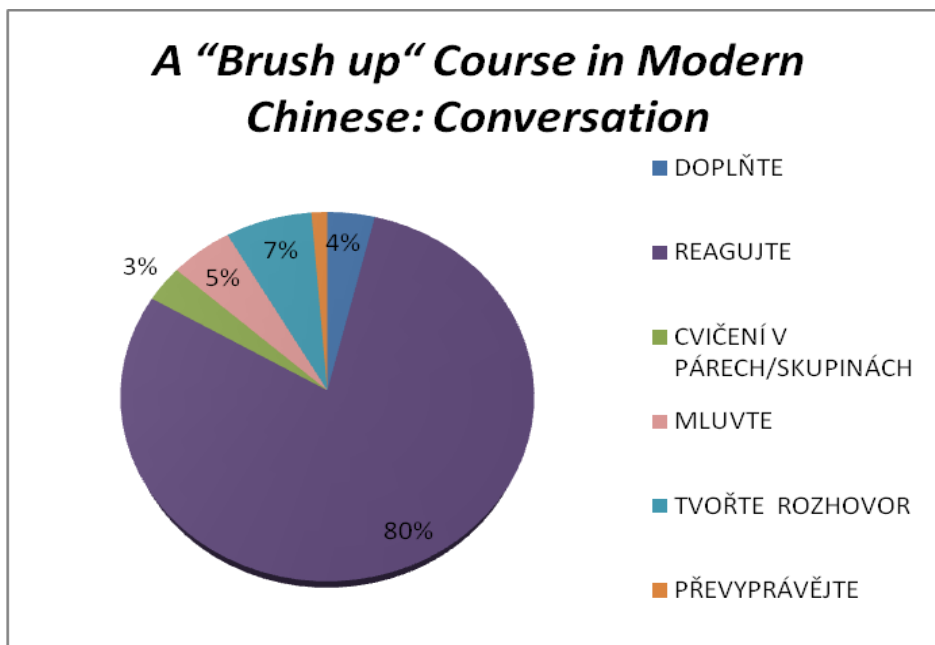
Také se dá říci, že zatímco cvičení v ostatních učebnicích jsou si více či méně podobná a že se typy cvičení mezi nimi prolínají. Naproti tomu tato učebnice má své specifické typy cvičení, které se v ostatních cvičeních nevyskytují. Jedná se například o tyto: reagujte – odpovězte na otázky vycházející z dialogu; cvičení v párech/skupinách -

dva studenti na základě zadané situace vytvoří a předvedou rozhovor; mluvte - zamyslete se nad článkem, proč je to nesprávně, jak by se dalo říct správně a další.

Následuje graf znázorňující používání typů cvičení:

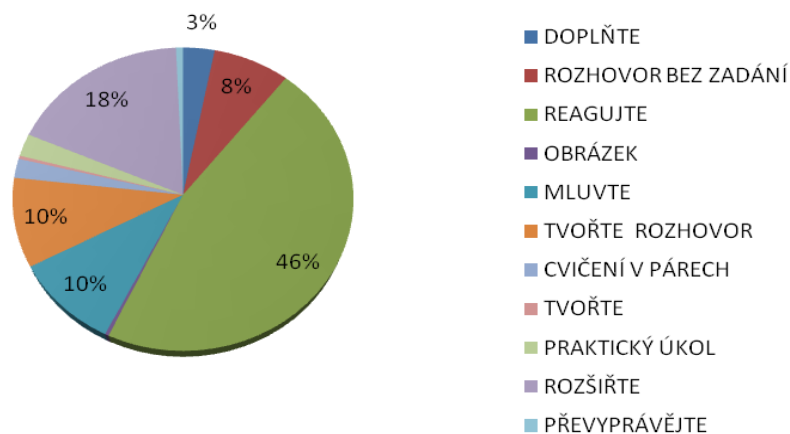
A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation

Nejpoužívanějším typem cvičení v této učebnici je reagujte s 80%, což je dáno specifickou skladbou učebnice, která obsahuje v každé lekci dialogy a text s otázkami, na které je třeba odpovídat. Dále to je s velkým odstupem typ tvořte rozhovor se 7% a typ mluvte s 5%.

4.2.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích *Modern Chinese: Beginner's Course* a *A “Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation*

**Modern Chinese: Beginner's Course a
A "Brush up" Course in Modern Chinese:
Conversation**

Z grafu vyplývá, že v tomto období se pozornost přesunula z typu obměňte, který výrazně převládal v minulém období let 1980 – 1981, na typ reagujte¹² (46%). Dále je to typ rozšiřte (18%) a shodně typy tvořte rozhovor a mluvte (oba po 10%), které žáka co nejvíce vedou k samostatné produkci řeči.

Ze zatím analyzovaných učebnic tohoto i minulého období let 1980 – 1981 se mi jako nejlepší jeví učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course*. Nabízí žákům širokou škálu cvičení, kterých zároveň velmi rovnoměrně využívá, a proto je, dle mého názoru, zatím nejlepší pomůckou při nácviu konverzace.

4.3 Typy cvičení v časovém období po roce 2000

Jedná se o poslední analyzované období, do kterého spadají učebnice *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* (dva díly) a učebnice *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II* (dva díly). Charakteristika těchto učebnic viz výše v kapitolách 3.2.5 *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* a 3.2.6 *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*.

¹² Což je samozřejmě také způsobeno jeho velkým výskytem v *A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation*.

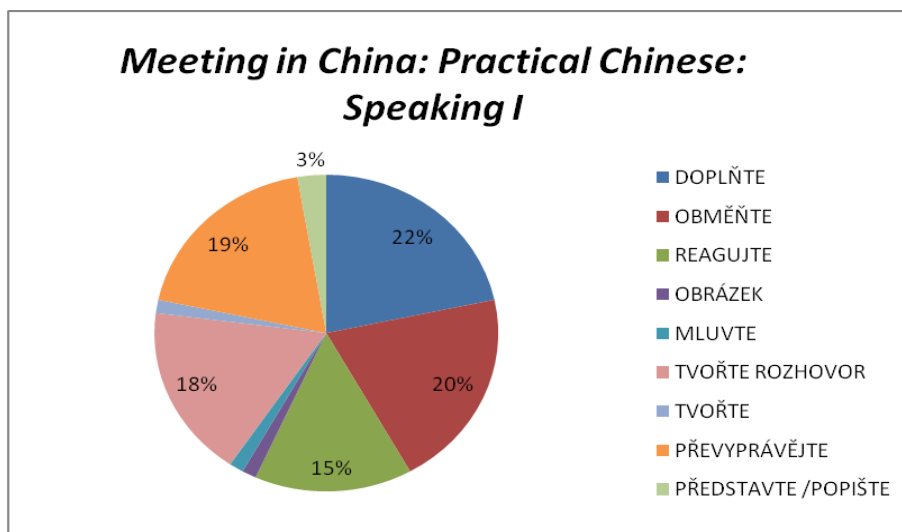
4.3.1 Typy cvičení v učebnici *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking*

Učebnice obsahuje celkem 148 konverzačních cvičení. V obou dílech učebnice jsou používány tyto podtypy cvičení: doplňte – slovo/slovní spojení; obměňte – slovo/slovní spojení; reagujte – odpovzte na otázky vycházející z textu; tvořte rozhovor – vytvořte situační rozhovor s použitím zadaných slov; převyprávějte - převyprávějte s použitím zadaných slovíček; představte/popište – zadané téma s použitím zadaných slov. Pouze první díl používá tyto podtypy: reagujte – odpovzte na otázky s použitím zadaných slov; obrázek – odpovzte na otázky k obrázku; mluďte – vyprávějte na zadané téma/situaci s použitím zadaných slov; tvořte – otázky a odpovědi na ně podle vzoru s použitím zadaných slov; představte/popište – zadané téma a zahrňte přitom odpovědi na otázky. Pouze druhý díl používá tyto podtypy: doplňte – slovo/slovní spojení na základě textu a převyprávějte ho; mluďte – vysvětlete význam slov.

První díl obsahuje jedenáct podtypů, které se řadí pod devět hlavních typů, a druhý díl obsahuje osm podtypů, které se řadí pod sedm hlavních typů. Zdá se tedy, že tvůrci učebnice navazují na trend započatý v období let 1986 – 1988 v učebnici *Modern Chinese: Beginner's Course* a obracejí se spíše než k větší variantnosti podtypů cvičení na samotné typy.

Vývoj a změny v používání určitých typů cvičení můžeme sledovat v následujících grafech:

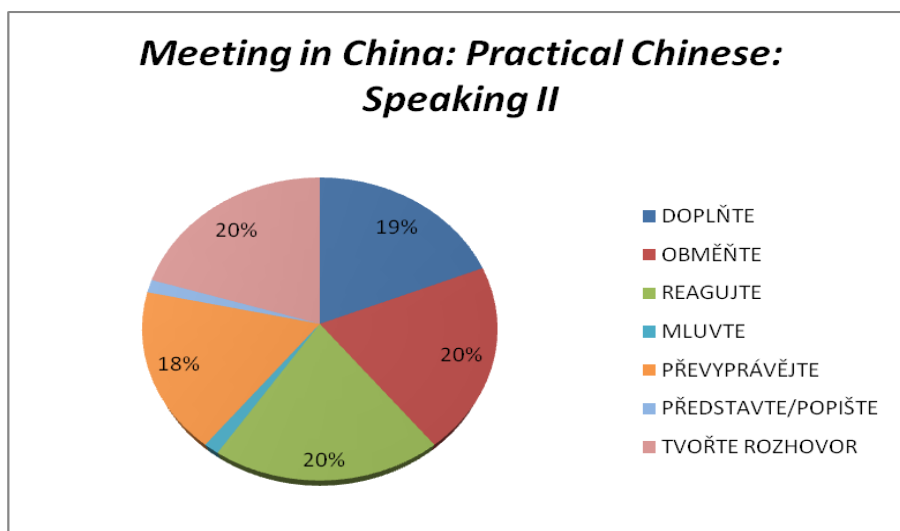
Meeting in China: Practical Chinese: Speaking I

Nejpoužívanějším typem cvičení je typ doplňte s 22%, druhým nejpoužívanějším je typ obměňte s 20% a třetím typ převyprávějte s 19%. Jak je vidět, jsou nejen mezi třemi nejpoužívanějšími, ale také mezi ostatními (kromě čtyř okrajových typů) rozdíly velmi

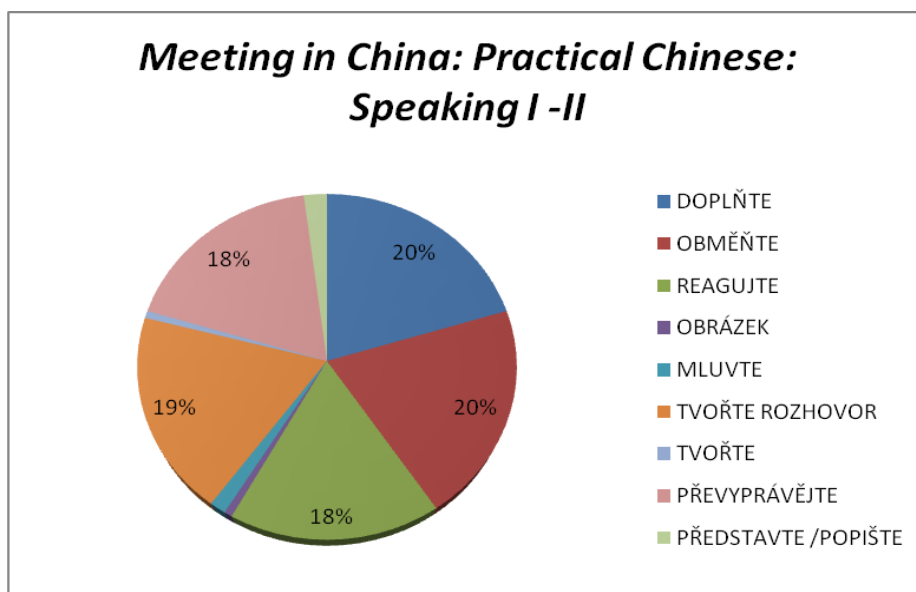
těsné, nejpoužívanější a pátý nejpoužívanější se liší o pouhých pět procent, což je velký rozdíl oproti předchozím obdobím, kde byl tento rozdíl nejnižší v učebnici *Modern Chinese: Beginner's Course* (22%) a nejvyšší u *Elementary Chinese Reader* (dokonce 57%).

Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II

V tomto díle dosáhly nejvyšší hodnoty dokonce tři typy cvičení: reagujte, obměňte a tvořte rozhovor, všechny po 20%. Druhé nejvyšší hodnoty dosáhl typ doplňte s 19% a třetí převyprávějte s 18%. Všech pět nejpoužívanějších (a kromě nich zbývají pouze dva okrajové typy) se tedy mezi sebou liší pouze o dvě procenta, což je v dosud analyzovaných učebnicích nejvyrovnanější výsledek.

Celkový graf *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking I - II*

Jak vyplývá z výše zmiňovaného, z analyzovaných učebnic je tato v používání cvičení nejvyrovnanější. Pět nejpoužívanějších typů cvičení (doplňte, obměňte, tvořte rozhovor, reagujte a převyprávějte) se mezi sebou liší o pouhých dvě procenta.

Ve srovnání s dosud nejvyrovnanější a dle mého názoru nejlepší učebnicí *Modern Chinese: Beginner's Course* zde dostáváme u obou učebnic stejný počet nejpoužívanějších cvičení, a to pět. Liší se nám ovšem typy cvičení. *Modern Chinese: Beginner's Course* má typy rozšiřte, rozhovor bez zadání, reagujte, mluďte a tvořte rozhovor. *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* má již výše zmiňované typy: doplňte, obměňte, tvořte rozhovor, reagujte a převyprávějte. Stejně jsou tedy cvičení typů reagujte a tvořte rozhovor. *Modern Chinese: Beginner's Course* navíc používá cvičení typů rozšiřte, rozhovor bez zadání a mluďte, kdežto *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* doplňte, obměňte a převyprávějte.

Je otázkou, která skladba cvičení je lepší. Dle mého názoru jsou obě možnosti v postatě srovnatelné, neboť jak cvičení rozšiřte a rozhovor bez zadání (de facto se jedná o podtyp rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci) z *Modern Chinese: Beginner's Course*, tak cvičení doplňte a obměňte z *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* fungují na více méně stejném principu pouhého doplňování a obměňování. Analogické je to u cvičení typu mluďte z *Modern Chinese: Beginner's Course* a cvičení typu převyprávějte z *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking*, které také fungují na stejném principu samostatné žákovy produkce řeči.

I přesto, že jsou obě učebnice v podstatě vzájemně srovnatelné, si myslím, že lepší z nich je *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking*, neboť navíc využívá rovnoměrnějšího zařazení jednotlivých typů cvičení a neupřednostňuje v takové míře jedny typy na úkor druhých.

Jedinou nevýhodou, kterou na této učebnici shledávám, je to, že obsahuje příliš dlouhé učební texty, což je pro začátečníky nepřiměřené a nevhodné. Autentičnost těchto textů je také nasnadě.

4.3.2 Typy cvičení v učebnici *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*

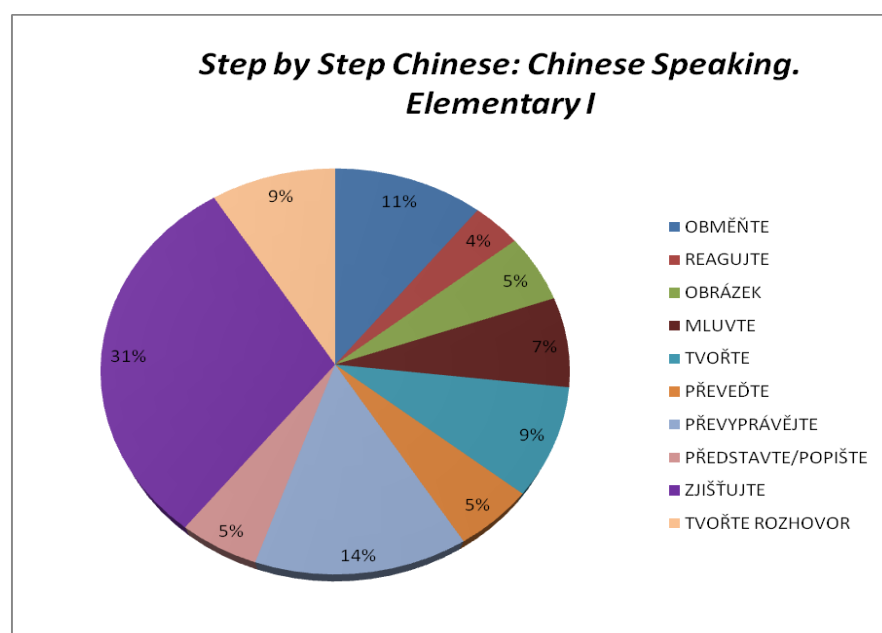
Učebnice obsahuje celkem 150 konverzačních cvičení. V obou dílech učebnice jsou používány tyto podtypy cvičení: doplňte slovo/slovní spojení; doplňte – větu; obměňte slovo/slovní spojení; reagujte – odpovězte na otázky vycházející z textu; obrázek – mluďte

o obrázku; mluvte – řekněte něco o.../mluvte o...; tvořte rozhovor – na základě zadané situace; převyprávějte; převyprávějte – převyprávějte a imitujte přitom způsob mluvy; představte/popíšte – zadané téma; zjišťujte. Pouze v prvním díle jsou obsaženy tyto podtypy cvičení: doplňte – frázi; reagujte – odpovězte na otázky pokládané učitelem; tvořte rozhovor – s použitím zadaných informací; převed'te – dialog na text; převed'te – text na dialog. Pouze v druhém díle jsou obsaženy tyto podtypy cvičení: doplňte – doplňte do dialogu na základě textu; mluvte – témata k hovoru; mluvte – diskuze na zadaná témata; tvořte rozhovor – podle vzoru s použitím zadaných slov; tvořte rozhovor – podle vzoru; tvořte – otázky podle vzoru na zadané informace; tvořte – věty podle vzoru; rozšiřte; představte/popíšte – zadanou situaci; cvičení v párech/skupinách – rozhovor mezi studenty na zadané téma a zadané otázky; cvičení v párech/skupinách – hrajte role v zadané situaci a praktický úkol.

Cvičení jsou v této učebnici velmi různorodá, obsahují mnoho podtypů. První díl má šestnáct podtypů, které patří do jedenácti typů, druhý díl má dokonce dvacet tři podtypů patřících do třinácti typů.¹³ Autoři využívají spíše větší různorodosti cvičení namísto cvičení stejných typů. Učebnice je tedy pravým opakem učebnice *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking I* ze stejného období.

Vývoj a změny v používání určitých typů cvičení můžeme sledovat v následujících grafech:

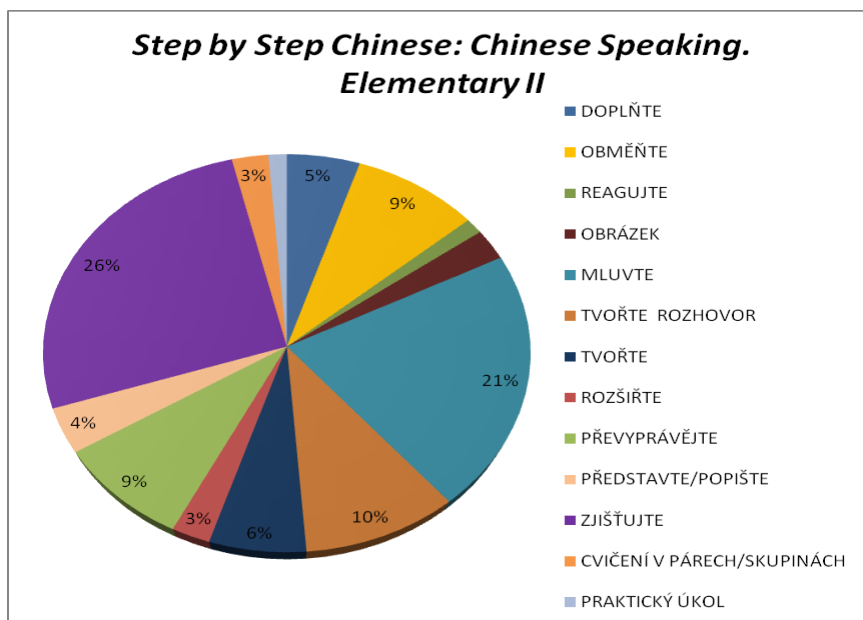
Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I

¹³ S touto učebnicí se co do četnosti podtypů může měřit pouze učebnice *Practical Chinese Reader I* s poměrem 21:10.

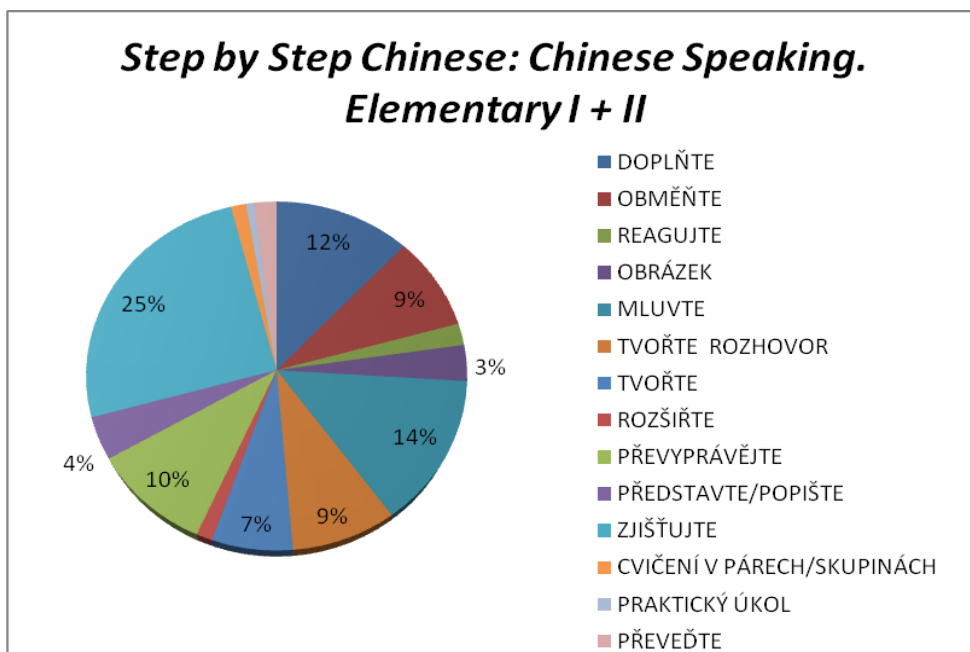
Nejpočetnějším typem cvičení je typ zjišťujte, který dosahuje 31%. Tento typ se objevuje nově pouze ve dvou dílech této učebnice. Dalším je typ cvičení převyprávějte se 14%. Dalším typem je obměňte s 11%.

Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II

Stejně jako u prvního dílu je zde nejpočetnějším typem zjišťujte, který má 26%. Dalším typem je mluvte s 21%. Typ mluvte má v prvním díle pouze sedm procent, takže tady dochází k poměrně velkému posunu v jeho užívání, což je také logické, protože schopnost žáků samostatné produkce řeči roste a je třeba ji náležitě procvičovat. Třetím nejpočetnějším je typ tvořte rozhovor s 10%.

Celkový graf Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I – II

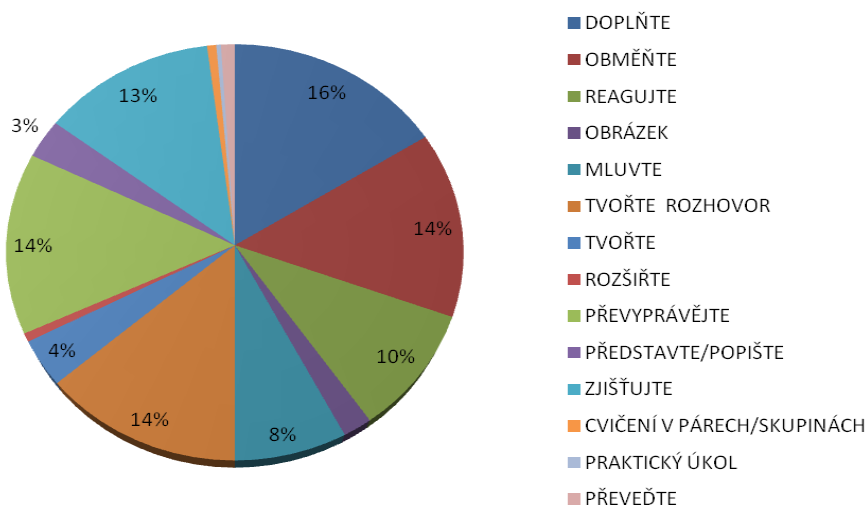

Nejpočetnější je zde typ zjišťujte, který má 25%. Jak už jsem zmiňovala výše, tento typ je používán pouze v této učebnici. Dalšími typy jsou mluvíte se 14% a doplňte s 12%. I v této učebnici stejně jako v *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* je využívání cvičení poměrně rovnoměrné, když nebereme v potaz sedm okrajových cvičení do čtyř procent výskytu, zbývá nám sedm hlavních cvičení s výskytem od dvaceti pěti do sedmi procent. Jedná se o tyto cvičení: zjišťujte, mluvíte, doplňte, převyprávějte, tvoříte rozhovor, obměňte a tvoříte.

4.3.3 Typy cvičení souhrnně v učebnicích *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* a *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*

***Meeting in China: Practical Chinese: Speaking a
Step by Step Chinese: Chinese Speaking.
Elementary I + II***

Z grafu vyplývá, že se pozornost přesunula z typu reagujte, jehož používání výrazně převládalo v minulém období let 1986 – 1988, na stav, kdy výrazně nepřevládá ani jeden z typů (jak tomu zatím bylo dosud). Když nebereme v potaz málo používané typy s výskytem do čtyř procent¹⁴, všechny hlavní typy jsou zastoupeny poměrně rovnoměrně od šestnácti do osmi procent.

Pokud učebnici *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II* srovnáme s učebnicí *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking*, byť obě využívají cvičení poměrně rovnoměrně, druhá je využívá rovnoměrněji (jejich pět nejpoužívanějších typů cvičení se mezi sebou liší o pouhá dvě procenta, kdežto v *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II* je to osmnáct procent).

Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II má také více hlavních nejpoužívanějších cvičení, a to sedm, jedná se o tyto: zjišťujte, mluvte, doplňte, převyprávějte, tvořte rozhovor, obměňte a tvořte. Ve srovnání s pěti hlavními cvičeními *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* (doplňte, obměňte, tvořte rozhovor, reagujte a převyprávějte) má navíc cvičení typu zjišťujte, mluvte a tvořte. *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* má navíc cvičení typu reagujte.

Myslím si, že využití více typů cvičení (za podmínky že je jejich užití rovnoměrné) může být pro žáka jedině přínosem, a proto bych jako zdařilejší z těchto dvou učebnic hodnotila *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II*. Druhým důvodem je

¹⁴ Což je zde v celku 298 cvičení zanedbatelných 11 cvičení.

to, že nemá tak dlouhé učební texty jako *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking*, což je pro žáky na začátečnické úrovni mnohem příjemnější. Třetím důvodem je to, že *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I + II* obsahuje příložené CD, což je v dnešní době nezbytností. Z toho tedy plyne, že ze všech analyzovaných učebnic bych jako nejlepší hodnotila právě tuto.

4.4 Zobecnění

V mé analýze používaných typů cvičení jsem si tedy, jak už je z výše uvedených kapitol zřejmé, vytvořila vlastní klasifikaci, podle které jsem všechny typy cvičení třídila. Toto třídění jsem provedla na základě shod/neshod a využití stejných/různých principů ve všech cvičeních. Docílila jsem tak celkového počtu sedmdesáti různých druhů cvičení.

Jelikož je zřejmé, že pro případnou tvorbu nových učebnic je tato klasifikace moc široká, a navíc jsou zde typy cvičení, které se liší pouze malými rozdíly, pokusím se nyní všechny typy cvičení shrnout pod zastřešující kategorie. Toto už jsem částečně udělala v předchozích kapitolách analýzy, kde jsem kvůli větší průkaznosti a zřejmosti pracovala pouze s typy cvičení, pod které jsem jejich podtypy už předem zařadila¹⁵.

Máme zde tedy celkem sedmdesát různých podtypů cvičení, které jsem již v kapitole 3.5 Ukázky jednotlivých typů cvičení zařadila pod šestnáct zastřešujících typů. Nyní se pokusím o zařazení všech těchto zastřešujících šestnácti typů pod ještě obecnější nadřazené kategorie.

Typy, které zůstávají pro svou neslučitelnost a nepodobnost s jinými stejné a stávají se tak samostatnými kategoriemi, jsou: doplňte, obměňte, reagujte, přeložte a rozšiřte. Cvičení v nich jsou natolik specifická, že není možné je nijak sloučit ani zařadit k obecnějším, aniž by došlo ke zkreslení jejich funkce.

Typy, které na základě podobnosti a jejich obdobné funkce slučuji pod zastřešující, jsou následující. Pod typ mluve (který se tedy stává také samostatnou kategorií) přiřazuji ještě typy převyprávějte, představte/popište, převed'te, cvičení v párech/skupinách a praktický úkol. Činím tak z toho důvodu, že i když se liší v použitých způsobech, jejich společným cílem je dosáhnout u žáka samostatné produkce řeči a zdokonalovat ji. Druhým typem (který se tedy rovněž stává samostatnou kategorií) je tvořte, pod které přiřazuji typy

---

¹⁵ Již výše jsem zmínila, že grafy používanosti cvičení bez zařazení podtypů k typům vkládám na konec práce do části příloh.

tvořte rozhovor a zjišťujte, neboť oba shodně vyžadují tvoření, ať už tvoření vět nebo tvoření celých dialogů.

Dále chci pojednat o kategorii obrázku, protože tato kategorie se díky svému charakteru nedá zařadit ani do jedné z výše zmiňovaných. Obsahuje různorodá cvičení, která mají společné pouze to, že nějakým způsobem pracují s obrázkem. Tato cvičení by se jinak bez problémů dala vřadit do ostatních kategorií (např. mluvíte o obrázku do mluvíte, vytvořte rozhovor k obrázku se zadanými slovy do tvořte, doplňte věty v rozhovoru s pomocí obrázku do doplňte). Já v analýze tuto kategorii pro její výlučnost vyděluji zvlášť, přičemž ale zároveň ponechávám na autorech případných učebnic čínštiny rozhodnutí, zda ji využijí nebo ne.

Co se týče typu cvičení s názvem rozhovor bez zadání (s podtypy rozhovor a k němu rozšiřující slovíčka k substituci, přečtete a rozhovor v učebnici), tato cvičení do konečného zobecnění nezařazuji, protože by, dle mého názoru, bylo lepší je zařadit mimo část konverzačních cvičení, a to spíše jako jednu ze součástí učebního textu.¹⁶

Následující tabulka přehledně shrnuje všech sedm¹⁷ výsledných kategorií cvičení vzniklých z analýzy a následného zobecnění.

	KATEGORIE	ZAHRNUTÉ TYPY
1.	doplňte	
2.	obměňte	
3.	reagujte	
4.	mluvte	<p>převyprávějte představte/popíšte převeďte cvičení v párech/skupinách praktický úkol</p>
5.	tvořte	<p>tvořte rozhovor zjišťujte</p>
6.	přeložte	
7.	rozšiřte	
(8.)	obrázek	

¹⁶ I když samozřejmě je možnost je využívat i při výuce konverzace, pro kterou mohou být velkým přínosem.

¹⁷ Osm pokud bychom počítali i s kategorií obrázku.

5 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo provést analýzu konverzačních cvičení čínštiny a zmapovat vývoj v jejich používání. K tomuto zmapování byl použit korpus rozdělený na tři základní období: 1980 – 1981, 1986 – 1988 a po roce 2000. Každé období korpusu obsahovalo dvě vybrané učebnice čínštiny. Jednalo se o tyto: *Elementary Chinese Readers* (I-IV) a *Practical Chinese Reader* (I, II) v nejstarším období, *Modern Chinese: Beginner's Course* (I, II) a *A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation* v období středním a *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* (I, II) a *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I, II* v období nejmladším.

Z těchto učebnic se mi podařilo abstrahovat celkem sedmdesát různých podtypů konverzačních cvičení. Tyto jsem zařadila do jim nadřazených typů podle shodných rysů mezi nimi. Takto jsem získala celkem šestnáct typů cvičení. Jsou to tyto typy: doplňte, obměňte, reagujte, mluvte, převyprávějte, představte/popíšte, tvořte, tvořte rozhovor, přeložte, převed'te, rozšířte, zjišť'ujte, cvičení v párech/skupinách, obrázek, praktický úkol a rozhovor bez zadání. V další fázi jsem těchto šestnáct typů podle shod/neshod mezi nimi a podle využívání stejných/různých principů zařadila pod ještě nadřazenější kategorie. Těchto výsledných kategorií konverzačních cvičení tak vzniklo celkem sedm¹⁸. Jedná se o tyto: doplňte, obměňte, reagujte, mluvte, tvořte, přeložte, rozšířte.

Postupným vyhodnocováním typů cvičení v jednotlivých učebnicích a jednotlivých obdobích jsem se dobrala několika závěrů, které budu níže prezentovat. Tím nejobecnějším závěrem, ke kterému jsem došla, je to, že v průběhu času ve využívání různých cvičení nesporně ke změnám odchází.

Pokud bychom chtěli vypočítat průměrný počet cvičení v jednom díle učebnice, vyšlo by nám toto: v nejstarším období má jeden díl učebnice *Elementary Chinese Readers* průměrně 78 cvičení, *Practical Chinese Reader* 204 cvičení. Ve středním období učebnice *Modern Chinese: Beginner's Course* má průměrně 68 cvičení a učebnice *A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation* průměrně 157 cvičení. V období nejmladším má učebnice *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* průměrně 74 cvičení a učebnice *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I, II* průměrně 75 cvičení. Tyto počty nám v konečném součtu za jednotlivá období dávají tento výsledek: průměrně 141 cvičení na učebnici v období nejstarším, 113 v období středním a 75

---

¹⁸ Potažmo osm, pokud bychom počítali s fakultativní kategorií obrázku.

v období nejmladším. Z toho plyne, že při tvorbě učebnic je trendem spíše ubývání množství konverzačních cvičení.

Z analýzy vyplynulo zjištění, že postupem času dochází k tomu, že jednotlivé typy cvičení jsou využívány rovnoměrněji. Žádný z hlavních typů není na úkor jiného upozaděn. Počty cvičení různých typů jsou poměrně vyvážené. Nejrovnoměrněji je využívání všech typů uplatněno v učebnici nejmladšího období *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking* (jejích pět nejpoužívanějších typů cvičení se mezi sebou liší o pouhá dvě procenta). Toto je pravděpodobně spojeno také s tím, že s koncem nestaršího období zmizely zvláštní kapitoly, které obsahovaly pouze jednostranně zaměřená cvičení, a tím hodnoty v používanosti cvičení „zkreslovaly“.

Dalším trendem je odklon od samostatných zvláštních kapitol a stejně tak občasně zařazených kapitol opakovacích. Mají je pouze učebnice nejstaršího období *Elementary Chinese Readers* a *Practical Chinese Reader*.

Fakultativní kategorii obrázku ve větší míře využila pouze učebnice nejstaršího období *Practical Chinese Reader* (celkem 42 cvičení). Autoři ostatních učebnic včetně těch nejnovějších ji v potaz neberou. Celkem je ve zbývajících učebnicích funkčně použito pouze sedm obrázků!

Z mého hodnocení všech učebnic vyšla nejlépe učebnice nejmladšího období *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I, II*, a to z těch důvodů, že všech typů cvičení využívá rovnoměrně, má kratší učební texty a je k ní přiloženo CD.

5.1 Ideál?

Na závěr bych si s využitím poznatků nabytých během řešení analýzy dovolila zhodnotit, jak by mohla vypadat ideální učebnice konverzačních cvičení. Tato ideální učebnice by měla co do obsahu splňovat následující kritéria:

1. Sedm kategorií cvičení, každé s maximálně čtyřmi možnými podtypy. Mělo by se jednat o již výše zmiňované hlavní kategorie cvičení: doplňte, obměňte, reagujte, mluvte, tvořte, přeložte, rozšiřte. Množství podtypů omezené na čtyři uvádím z těch důvodů, aby žáci používající učebnici nebyli mnoha různými variantami cvičení zahlceni a zároveň aby na ně v případě používání stále stejných cvičení nepůsobila učebnice nudně. Výjimkou by mohla být pouze kategorie mluvte, kde by, dle mého názoru, mohla být i širší škála použití různých podtypů.

2. Přiměřeně dlouhé učební texty splňující požadavky autentičnosti, které by byly zároveň zaměřeny na běžné životní situace, se kterými se žák-zacátečník může při kontaktu v cizím jazyce setkat. Obzvláště ze začátku by měly převažovat texty dialogické.
3. Přiložené CD s nahrávkami.

6 Anotace

Cílem této magisterské práce je zmapování situace konverzačních cvičení čínštiny a zjištění, zda v jejich používání dochází k nějakým změnám. K posouzení tohoto posloužila také typologie cvičení v práci obsažená. Pro potřeby analýzy byl vytvořen korpus cvičení, který obsahuje materiál z různých učebnic konverzace čínštiny. Pro tento korpus byly za účelem sledování vývoje použity učebnice z různých časových období. Na základě získaných výsledků pak byly klasifikovány jednotlivé typy cvičení, které poté byly dle shodných rysů zahrnuty pod zastřešující kategorie. Výsledkem práce je charakteristika vývoje používání různých typů cvičení a také stanovení možného ideálního řešení učebnice konverzačních cvičení čínštiny.

Klíčová slova:

čínština

typologie cvičení

konverzační cvičení

učebnice konverzačních cvičení

7 Résumé

The aim of this master's thesis is to analyze the situation of Chinese conversational exercises and to determine whether there comes to some changes in their usage. The typology of exercises contained in this thesis helped better evaluation of the aforementioned. Training corpus was created for the needs of the analysis, which contains material from different textbooks with Chinese conversation. With a view to monitor the development, the textbooks from different time periods were used for this corpus. Based on the obtained results individual types of exercises were classified, which were then included under the umbrella category according to the same features. The result of this thesis is the characteristic of development of use of different exercise types and also the identification of possible ideal solution to Chinese conversational textbook.

8 Použitá literatura

8.1 Primární literatura

- DENG, Enming. *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking. Vol. 1.* Beijing: Beijing Language and Culture University Press, 2003 (2005 print). 178 p. ISBN 7-5619-1199-8.
- DENG, Enming. *Meeting in China: Practical Chinese: Speaking. Vol. 2.* Beijing: Beijing Language and Culture University Press, 2003 (2005 print). 170 p. ISBN 7-5619-1200-5.
- Elementary Chinese Readers. Vol 1.* Beijing: Sinolingua, 1980 (1987 print). 294 p. ISBN 7-80052-025-0.
- Elementary Chinese Readers. Vol 2.* Beijing: Sinolingua, 1980 (1986 print). 266 p. ISBN 7-80052-026-9.
- Elementary Chinese Readers. Vol 3.* Beijing: Sinolingua, 1980 (1987 print). 295 p. ISBN 7-80052-027-7.
- Elementary Chinese Readers. Vol 4.* Beijing: Sinolingua, 1980 (1987 print). 311 p. ISBN 7-80052-028-5.
- LIU, Rong. *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I.* Beijing: Sinolingua, 2007. 120 p. ISBN 978-7-80200-259-3.
- LIU, Rong. *Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II.* Beijing: Sinolingua, 2007. 134 p. ISBN 978-7-80200-260-9.
- Modern Chinese: Beginner's Course. Vol. 1.* Beijing: Beijing Language Institute Press, Sinolingua, 1986 (1988 print). 250 p. ISBN 7-5619-0032-5.
- Modern Chinese: Beginner's Course. Vol. 2.* Beijing: Beijing Language Institute Press, Sinolingua, 1987 (1988 print). 218 p. ISBN 7-5619-0000-7.
- Practical Chinese Reader. Vol 1.* Beijing: Commercial Press, 1981 (1986 print). 551 p.
- Practical Chinese Reader. Vol 2.* Beijing: Commercial Press, 1981 (1986 print). 506 p.
- ZHANG, Xiaozhong, TIAN, Shiqi, et al. *A „Brush up“ Course in Modern Chinese: Conversation.* Beijing: Beijing Language Institute Press, 1988. 384 p. ISBN 7-5619-0022-8.

8. 2 Sekundární literatura

- GRUBER, David. *Jak se efektivně učit cizí jazyk.* Ostrava: Repronis, 2000. 159 s. ISBN

80-86122-62-X.

Hanyu ketang jiaoxue jiqiao 325 li. Ed. Zhou Jian. Beijing: Shangwu yinshuguan, 2009. 421 p. ISBN 978-7-100-06495-8.

HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků.* Praha: SPN, 1988. 498 s.

CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru.* Praha: Academia, 2006. 209 s. ISBN 80-200-1213-3.

JANÍKOVÁ, Věra a kol. *Výuka cizích jazyků.* Praha: Grada, 2011. 200 s. ISBN 978-80-247-3512-2.

MALÍŘ, František. *Didaktiky cizích jazyků jako vědní obory: k problematice jejich předmětu.* Praha: Academia, 1971. 161 s.

TAN, Aoshuan. Učebnik sovremennogo kitajskogo razgovornogo jazyka. Moskva: Glavnaja redakcija vostočnoj literatury izdatel'stva Nauka, 1983. 717 s.

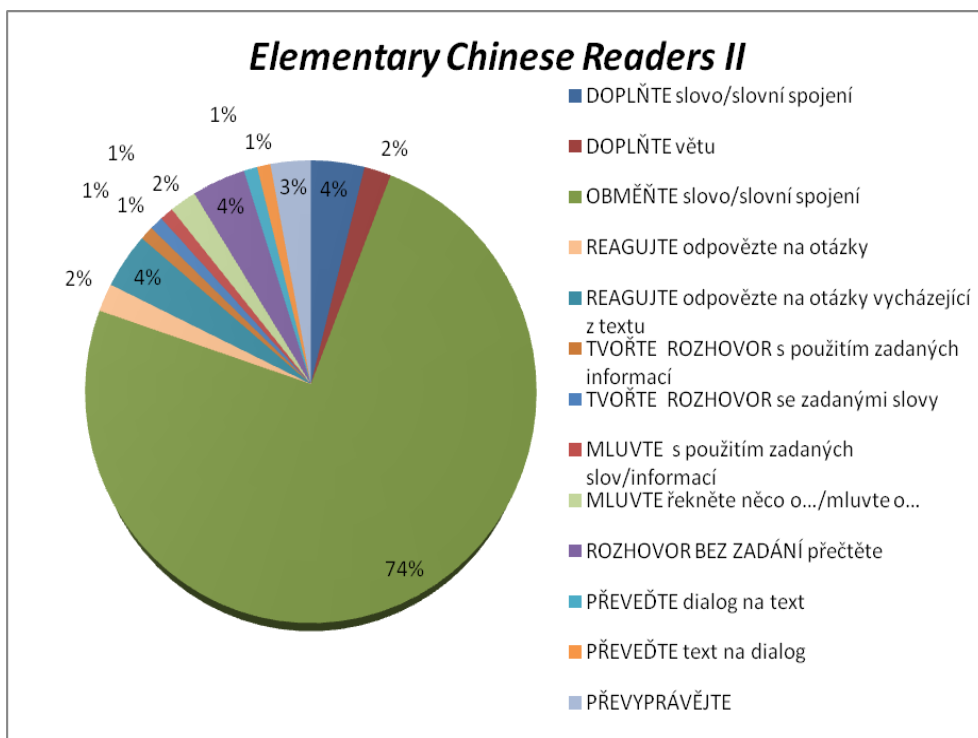
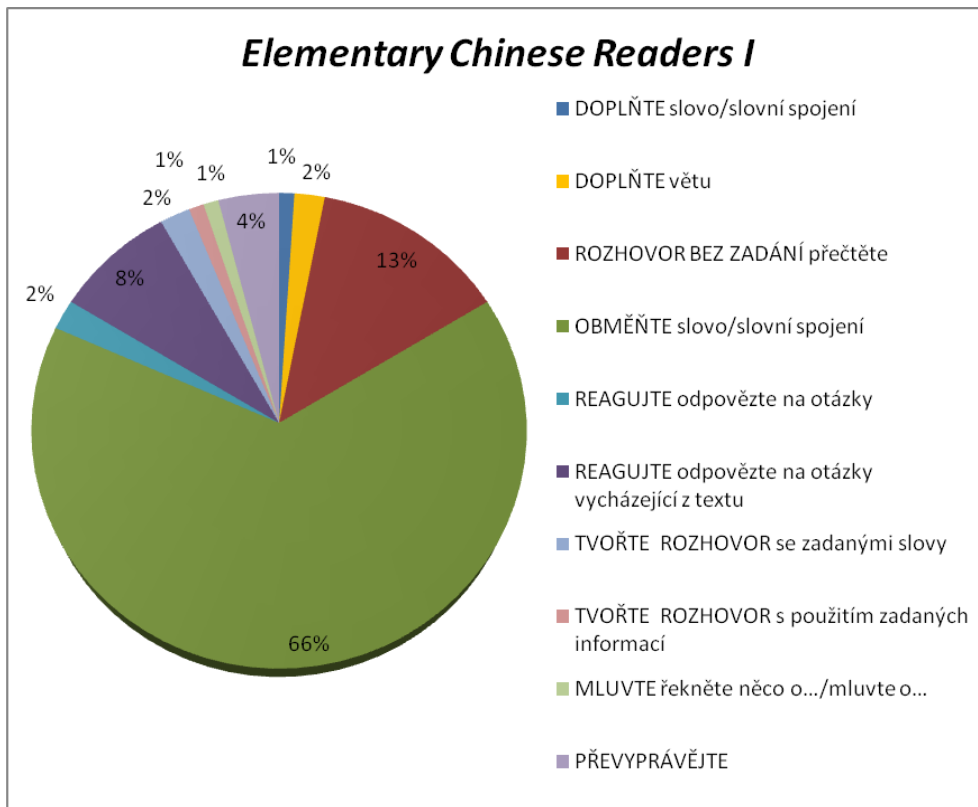
TOMAN, Jiří. *Jak studovat a učit se cizím jazykům.* Praha: SPN, 1960. 187 s.

YANG, Huiyuan. *Duiwai hanyu tingshuo jiaoxue shisi jiang.* Beijing: Beijing daxue chubanshe, 2009. 300 p. ISBN 978-7-301-15938-5.

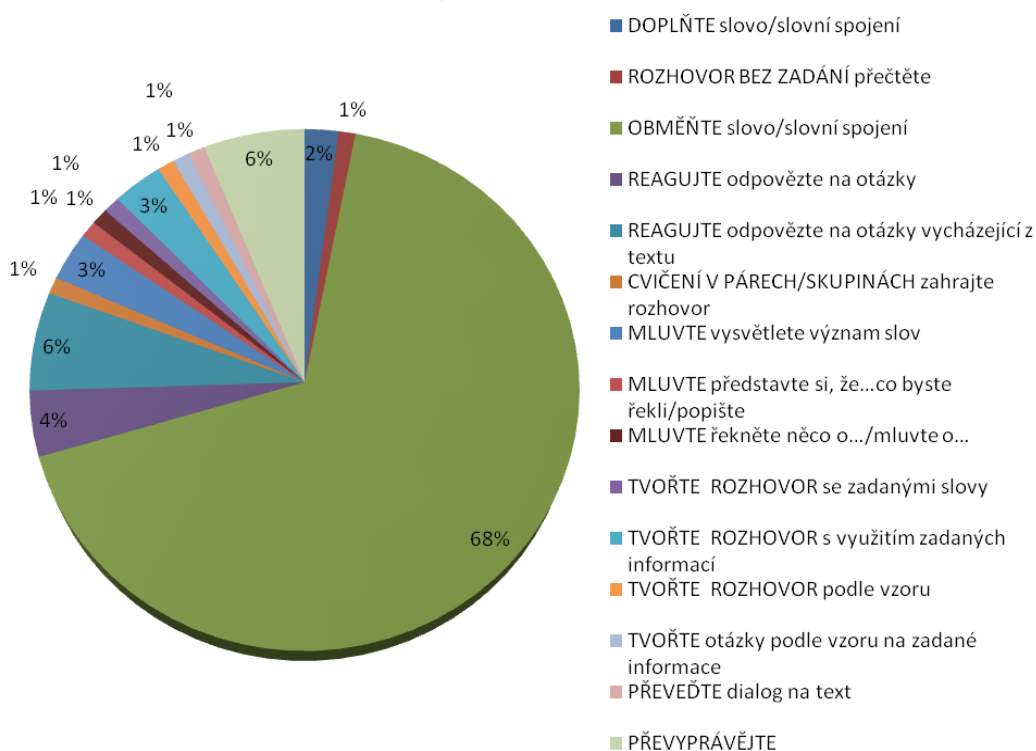
9 Seznam příloh

Příloha č. 1: Grafy výskytu cvičení členěné podrobně dle jednotlivých podtypů

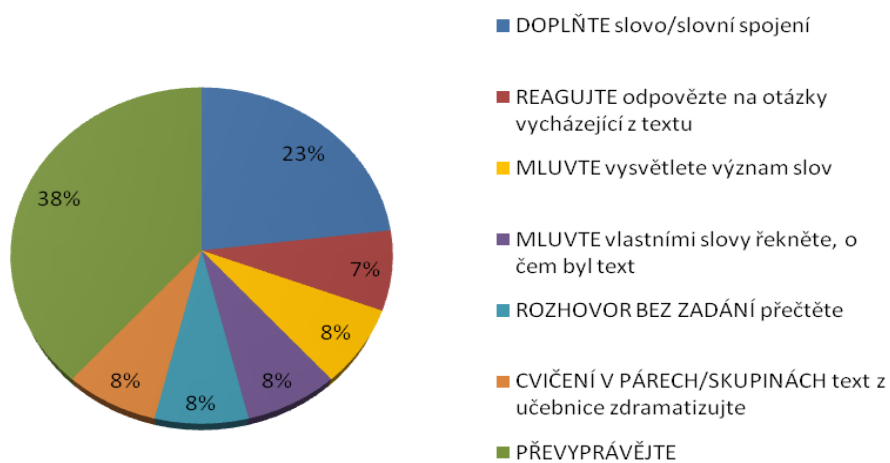
Příloha č. 1: Grafy výskytu cvičení členěné podrobně dle jednotlivých podtypů

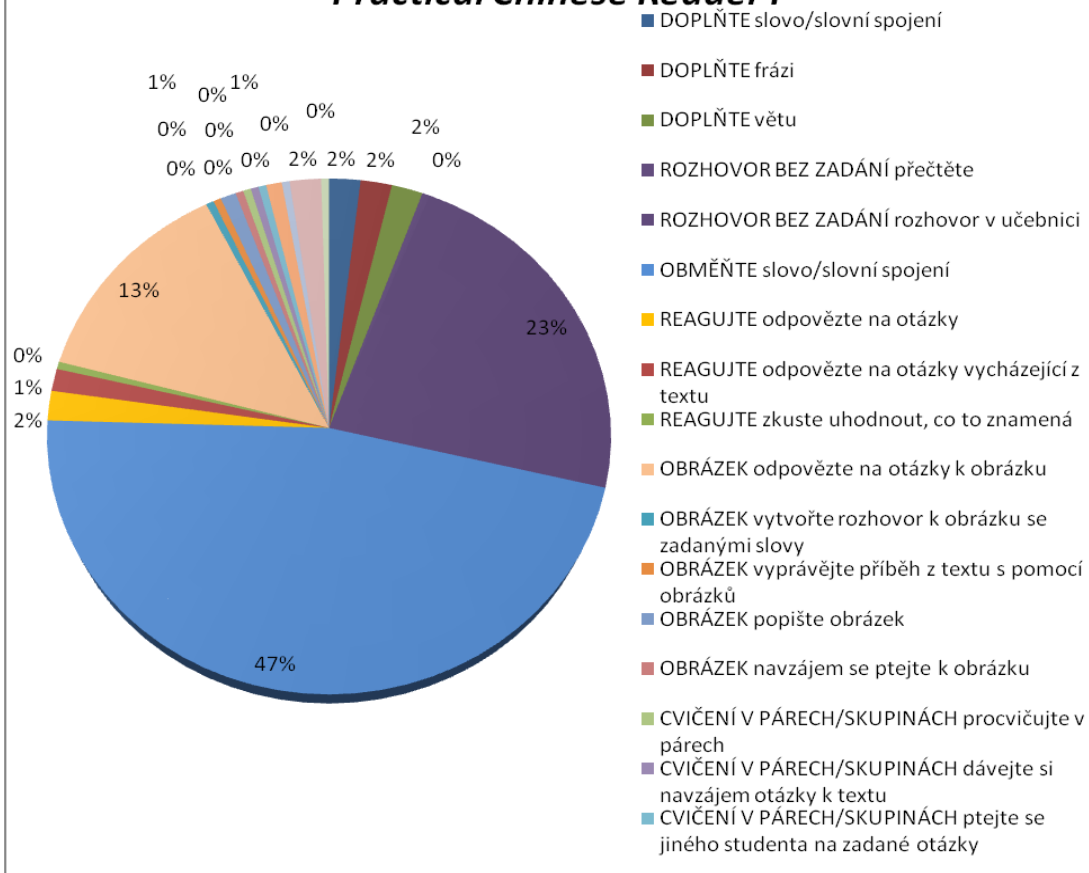
Elementary Chinese Readers III

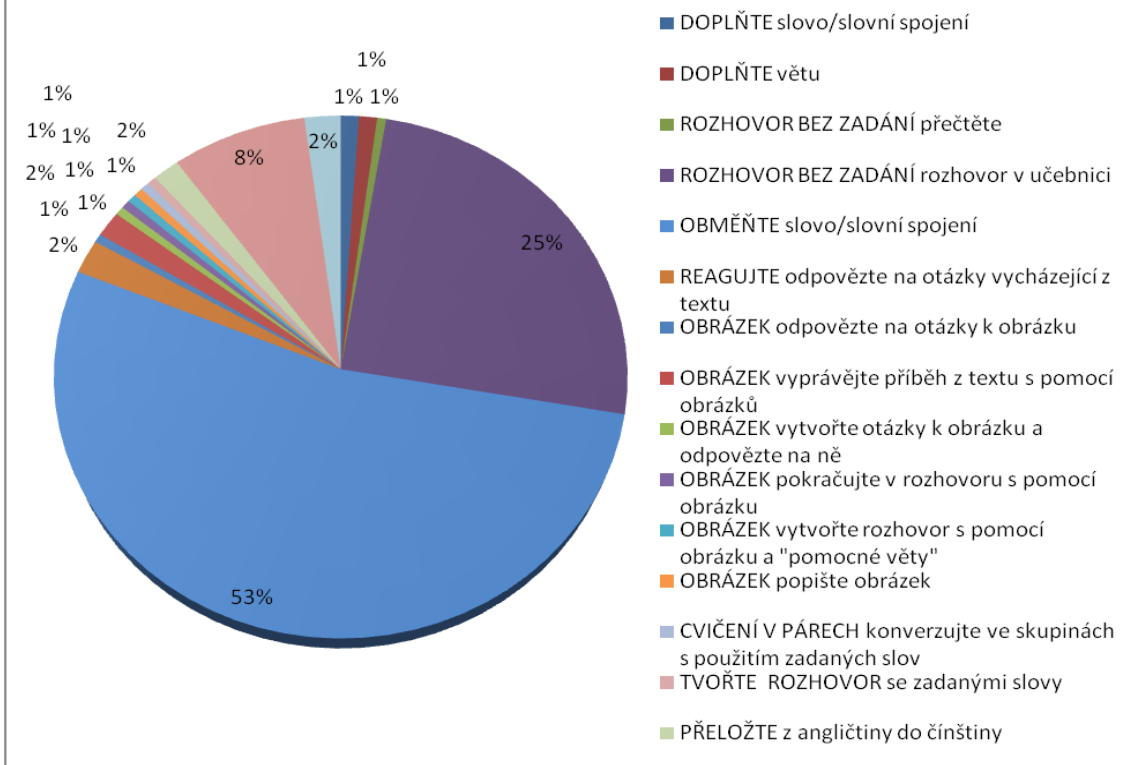
Elementary Chinese Readers IV

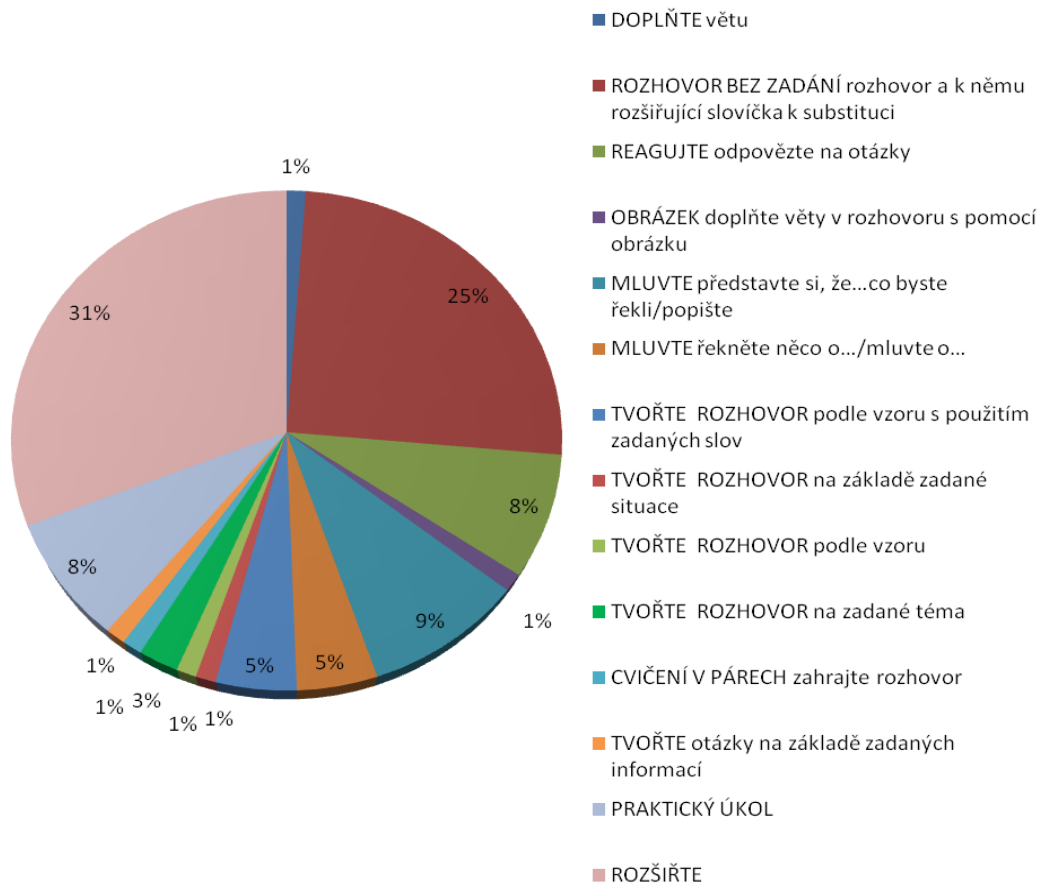
Practical Chinese Reader I

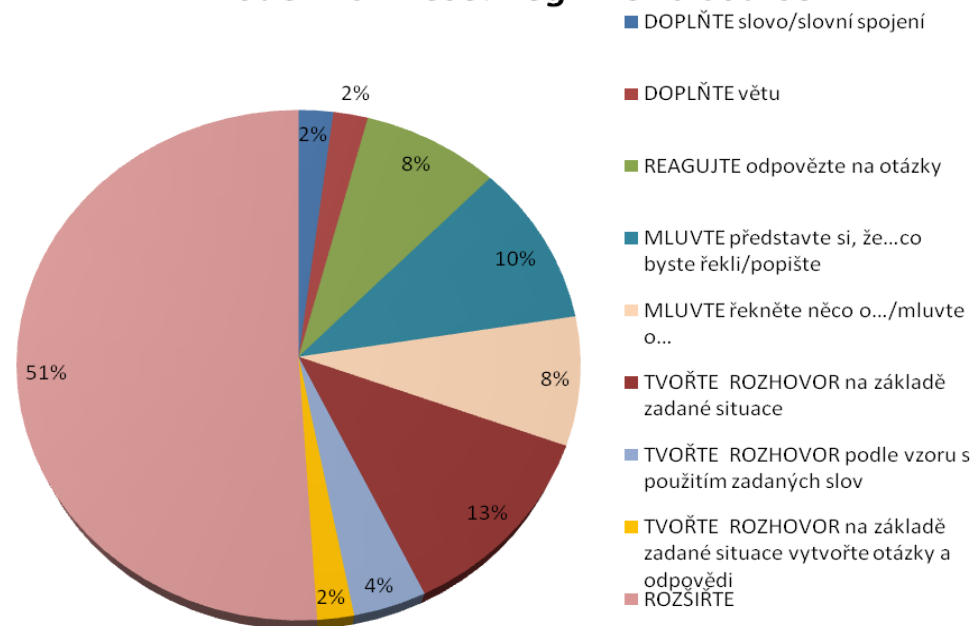
Practical Chinese Reader II

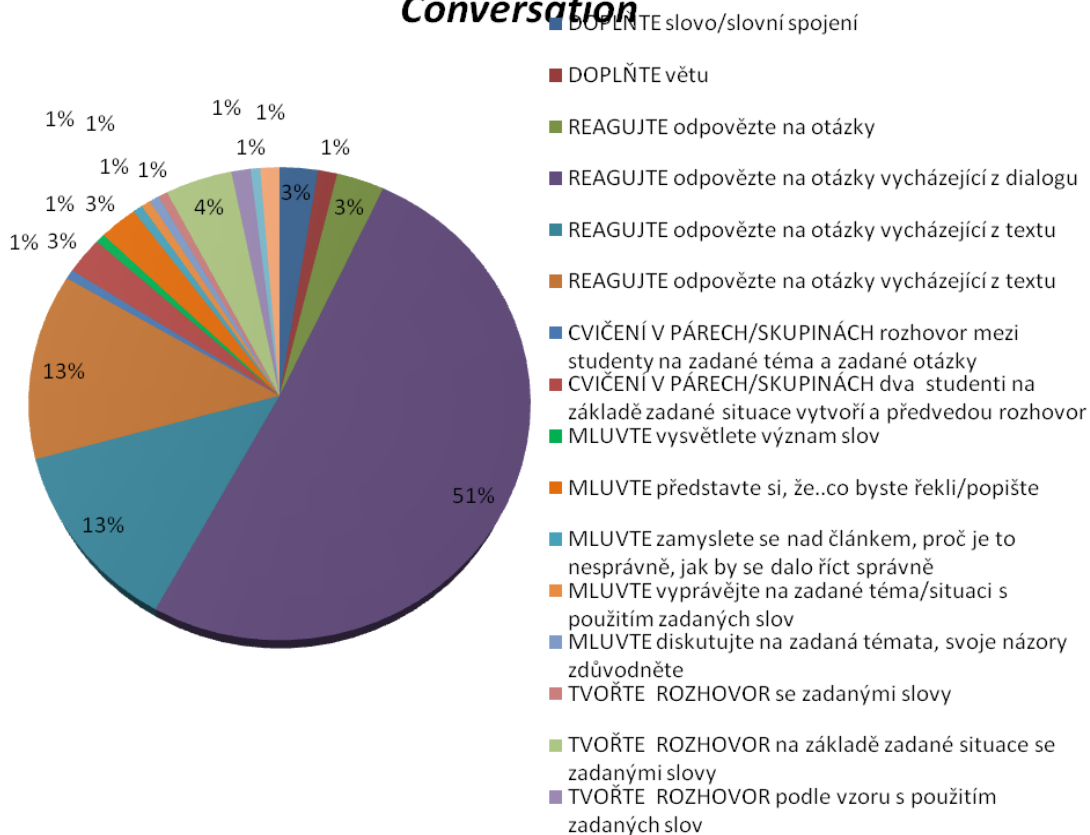
Modern Chinese: Beginner's Course I

Modern Chinese: Beginner's Course II

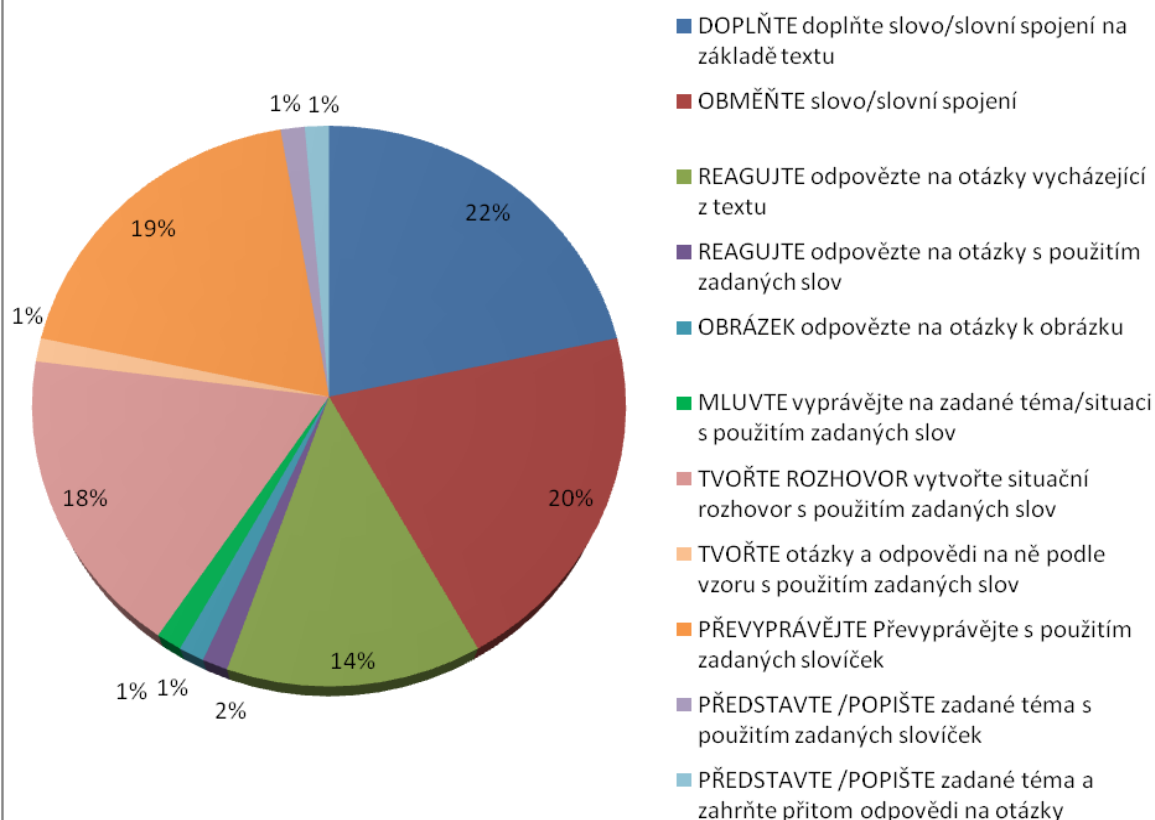

A "Brush up" Course in Modern Chinese: Conversation

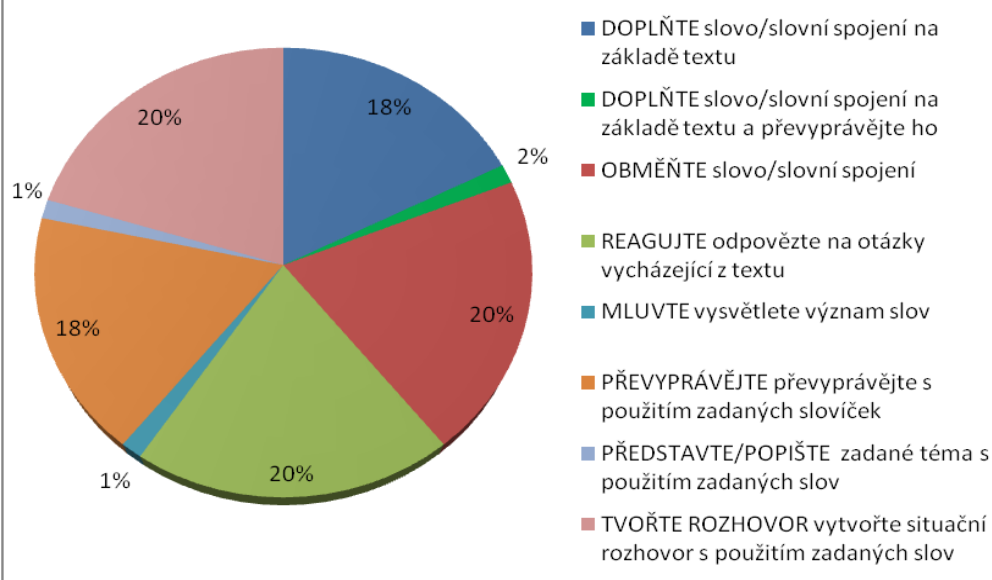

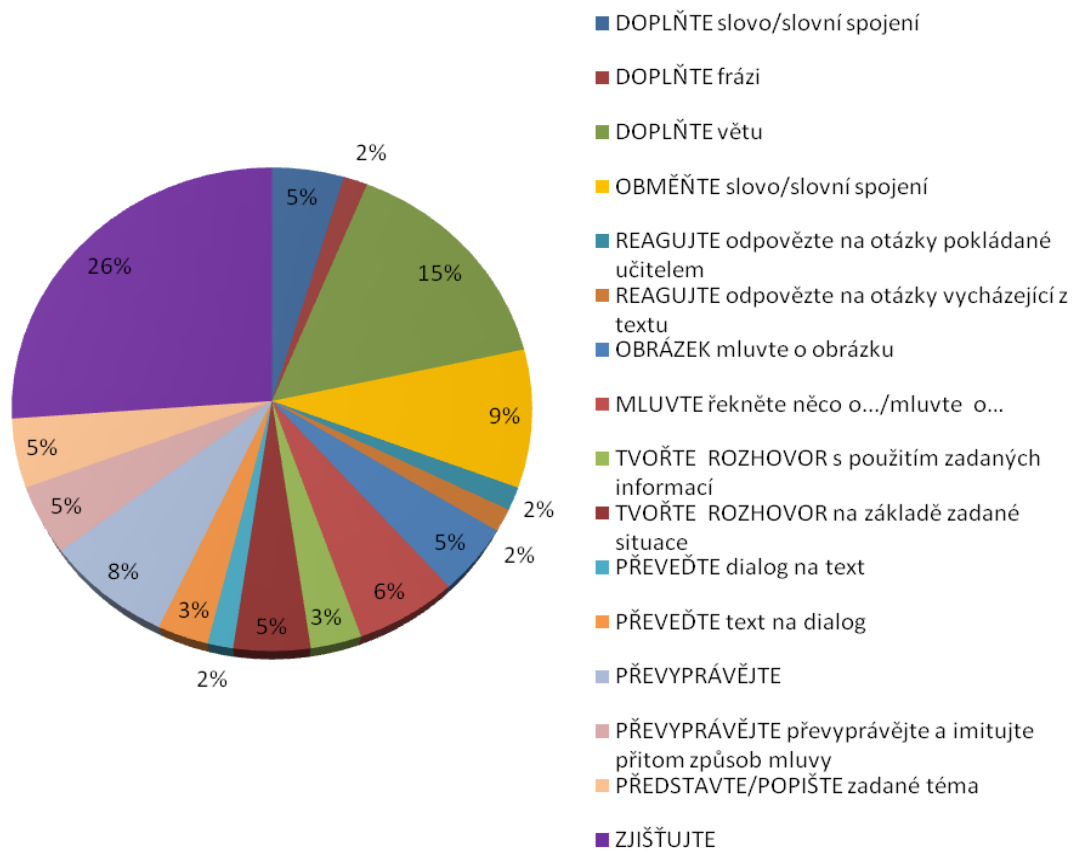
Meeting in China: Practical Chinese: Speaking I

Meeting in China: Practical Chinese: Speaking II

Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary I

Step by Step Chinese: Chinese Speaking. Elementary II

